ATSIZ

ÇANAKKALE'YE YÜRÜYÜŞ

www.atsizcilar.com

Çanakkale'ye Yürüyüş

Türk tarihini dolduran büyük zaferler arasında, Dumlupınar da dahil olduğu halde, hiç birisi Çanakkale zaferi kadar katî neticeli olmamıştır, Çanakkale müdafaası Sakarya müdafaasının ve Dumlupınar taarruzunun anasıdır. Çanakkale müdafaası olmasaydı cihan savaşı iki yılda bitecek ve Türkiye ortadan kalkacaktı. Türkiye ortadan kalktıktan sonra da artık bir Sakarya, bir Dumlupınar olmayacaktı.

Çanakkale müdafaası mânevî-ahlâkî bakımdan da büyük bir eserdir. Bu müdafaa madde bolluğunun, vesait zenginliğinin savaşta "her şey" demek olmadığını ispat etmiş ve yine Türk milletinin bütün cihanda baş dövüşçü ve birinci asker olduğunu bir yol daha ortaya koymuştur.

Düşmanlarımızın en yaygaracısı olan Fransızların bile itiraf ettikleri bu Türk kahramanlığı ve bu kahramanlığın doğurduğu Çanakkale destanı acaba unutuluyor mu?.. Hayır, bu destan unutulamaz. Fakat öyleyse niçin bunu milletçe kutlamak hâlâ aklımıza gelmiyor?

Sporcularımızın seyahatleriyle bütün matbuat ve memleket daima ve her zaman alâkadar oluyor. Moruk bir gazetecinin millî bir süs vererek kendi keyfî için seçtirdiği Türk güzelini teşyi için gençlik işini gücünü bırakıp istasyona koşuyor. Fakat iş, bizi bugün yaşatan ölülere ihtiram bahsine gelince, kimsede bir hareket görülmüyor. En fazla yapılan şey Gülcemal'e binip cazbant dinleyerek ve rakı içerek Seddülbahir'e veya Arıburnu'na gitmek, uzaktan savaş sahalarına bakmak ve vatanperverane nutuklar vermekten ibaret kalıyor.

Halbuki Çanakkale böyle mi ziyaret olunmalıydı? Dünyanın en uzak yerlerinden, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan kalkıp Gelibolu'ya ölülerini ziyarete gelen düşmanlarımızla, bir adımlık yola üşenen bizler arasına ne büyük ayrılık var. Ey Türk gençliği! Sen Arap Muhammed'in mezarını İngiliz altınları için Türk esirlerini boğazlayan kahpe Araplara bıraktıktan sonra senin Kâbe'n Çanakkale, Sakarya ve Dumlupınar değil midir? Sen Kâbe'ne rahat bir geminin içinde cazbant dinleyerek mi, yoksa yalçın yollarda, vaktiyle Çanakkale'de Türk vatanım korumaya koşanların çektiği sıkıntıyı çekerek, yayan mı gitmek istersin? Görüyorsun ki eller kendi şerefsizce yenilen ölülerine bile nasıl saygı gösteriyor, onların başına ne büyük taşlar dikiyor... Sana gelince: Senin ölüme göz kırpmadan bakan şerefli şehitlerinin hâlâ bir âbidesi yok!.. Ey Türk gençliği! Çanakkale senin vatanındır!.. 18 yıl önce orada korkunç ve nispetsiz bir boğuşma oldu. Bir tarafta her türlü vesaitle pusatlanmış soğukkanlı İngilizler, cesur İrlandalılar, yaygaracı Fransızlar, çevik Avustralyalılar, sporcu Yeni Zelandalılar, korkunç Senegalliler, vahşî Hintliler, insanla maymun arasında dehşetli bir mahlûk olan Mâurîler, Martiniklilerdiğer tarafta da sessiz ve gösterişsiz Türkler vardı. Bu korkunç boğuşmayı harikulade kahramanlıklarıyla senin kanından olan Türkler kazandı. Fakat ne korkunç tecellidir ki 18 yıl geçtikten sonra orada yenilen düşmanların âbideleri yükseliyor... Senin vatanında düşman âbideleri... Buna nasıl katlanıyorsun Türk genci? Diyelim ki paran olmadığı için onlara lâyık bir taş dikemedim! Fakat yılda bir defa oraya gidecek kadar kendinde kuvvet de bulamıyor musun?

Türk genci! Yurdunda mekteplerin açılmasını, yolların yapılmasını, fabrika bacalarının tütmesini devletten bekleyebilirsin! Fakat büyük ölülerine hürmet merasimi yapmak icap etti mi devlet senin gerinde kalmalıdır. Her yıl muntazam bir kütle halinde İstanbul'da kalkıp yaya olarak Çanakkale'ye gitsen, kanlı boğuşma sahalarını gezsen ve orada mertlik dersi alsan nasıl olur?

Geçen yıl Atsız Mecmuayı çıkarırken bizimkilerin yine Gülcemal vapuru ile savaş yerlerine uzaktan bakıp hasretli ahlar çektiğini, İngilizler'in de karaya çıkarak kendi mezarlıklarını ziyaret ettiklerini üzüntü ile gazetelerde okumuş, yanındakilere bu ziyaretlerin muhakkak karaya çıkarak yapılması icap ettiğini söylemiştim. Arkadaşım Tolunay yalnız karaya çıkmanın da yetişmeyeceğini, bu yürüyüşün yaya olarak İstanbul'dan oraya kadar yapılmasının gerektiğini ileri sürmüştü. Düşünmüştüm: Dün Türklüğü can evinden vurmak için Çanakkale boğazına saldıran batılılar yarın da aynı istekle oraya saldıramazlar mı? O halde Türk gençliği Çanakkale'ye cebrî askerî yürüyüş yapmağa alışsa bu bir vatan müdafaası hazırlığı sayılamaz mı? Tolunay'ın düşüncesini beğendim. Başka işitenler de beğendi. Bunu yapılması kabil olduğu kadar yapmağa kadar verdik.

Biz Çanakkale yürüyüşünü bir askerlik dersi olarak, bir millî din bilerek, ölülerimize karşı kutlu bir borç tanıyarak yaptık. Sırtında 20 kiloluk yükü taşırken "cepheye cephane taşıyormuşum gibi geliyor" diyen Tolunay bence Türk kadınım temsil ediyordu. Böyle bir yürüyüşte bizimle gelen arkadaşları büyük bir titizlikle seçtik. Türk kanının yarattığı bir mucize olan Çanakkale'yi saygılamak gerekti mi, saygılamağa gelenler Türk kanı taşıyan insanlar olmalıydı. Çanakkale zaferini kanunların ve içtimaiyat ilminin kansız taraftarlarının anlattığı "Türk Milleti" (yani içinde kürdünden Yahudi'sine kadar hepsini ihtiva eden melez topluluk) değil, "TÜRK IRKI" kazanmıştı. Bunun için oraya yalnız Türkler gelmeliydi... Ve öyle yaptık...

Çanakkale savaşma girmiş ve iki defa yaralanmış olan mütekait bir yüzbaşı ve 13 yaşındaki oğlu, darülfünundan bir tarih, bir edebiyat ve bir coğrafya talebesi, bir liseli, bir mühendis, bir lise ve bir de orta mektep muallimi... Kafilemiz bu dokuz kişiden mürekkepti ve yedisi asker çocuğu idi.

Sırtımızda çantalarımızla battaniyelerimiz, boynumuzda matara, dürbün ve fotoğraf makinemiz olduğu halde 3 ağustos 1933 perşembe akşam Sirkeciden kalkan Selâmet vapurunun güvertesine yerleştik. Muallim olsun, talebe olsun, memur olsun hiç birimizin fazla vaktimiz olmadığı için (ders yılı yaklaşıyordu) bu yürüyüşü İstanbul'dan tutturamamıştık.

Asıl dileğimiz trenle Muratlı'ya kadar gitmek, oradan ötesini de askerî yürüyüşle yayan yürümekti. Bu yıl bunu yapamayacağımız için yolculuk puanımızı şöyle kararlaştırmıştık: İstanbul'dan vapurla Çanakkale'ye gidecek, Çanakkale'den motorla Kilidilbahir'e çıkacaktık.

Oradan da yaya olarak Seddülbahir'e inecek ve cenuptan şimale doğru bütün savaş yerlerini dolaşacaktık. En şimale çıkınca oradan da Maydos'a inecek, Maydos'tan Kilidilbahir'e gelerek motorla yine Çanakkale'ye geçecek ve vapurla İstanbul'a dönecektik.

Çok ağır giden Selâmet vapurunun güvertesinde, ayın altında konuşarak, liseli arkadaşımız, Kastamonu Lisesi son sınıfından Mengüç'ün ağızla çalman küçük mızıkası ile çaldığı güzel parçaları, Harbiye marşını, asker türkülerini dinleyerek ve sabahı ederek Çanakkale'ye 4 ağustos sabahı, saat dokuz buçuk sularında çıktık.

Öğleye kadar Çanakkale'yi gezdik. Türk tarihinde büyük bir dönümün, şanlı bir müdafaanın, insanlığın gücü üstündeki kahramanlıkların remzi olan bu şehir, ne yazık ki tam bir Türk yüzü göstermiyor. Şehirde ne kadar çok Yahudi, ne kadar çok çingene, ne kadar çok Rum bozuntusu var!...

Buradaki Yahudi de her yerde tanıdığımız Yahudi'dir. Sinsi, küstah, zelil, korkak, fakat fırsat düşkünü Yahudi; Yahudi mahallesi her yerde olduğu gibi burada da çığırtkanlığın, gürültünün ve lavsın merkezi... Çarşıdaki dükkânların levhalarını okuyoruz. Onda dokuzu bizi sinirlendiren nankör ve kahpe milletin isimlerini taşıyor. Kuvvetli olduğumuz zaman karşımızda köpekçe yaltaklanan, bozgun çağlarımızda küstahlaşıp düşmanlarımızla birleşen tarihin bu hain ve piç milletini artık aramızda yurttaş olarak görmek istemiyoruz. Cihan savaşında düşmanlarımıza casusluk eden ve bezirgânlıklarıyla kanımızı emen Yahudi tarihin hep o iki yüzlü Yahudi'sidir. Kurtuluş savaşında Bursa'ya Yunanlılar girerken kocaman bir Yunan bayrağıyla onları karşılayan fakat Türkler Bursa'yı geri alırken aynı bayrağı ordumuzun ayakları altına seren yine bu vatansız Yahudi'dir. İstanbul'da tımarhanelik bir çılgın sevdiği bir Yahudi kızını öldürdüğü zaman, kızın cenaze merasimini Türklere düşmanlık nümayişi şekline sokan ve hatta Türk ordusuna uşaklık eden (çünkü Yahudi hiç bir zaman asker olamaz) askerî üniformalıları da dahil olduğu halde "kahrolsun Türkler" diye bağıran aynı hain Yahudilerdir. Türk'e düşmanlık bu Yahudilerin irinden kanına o kadar işlemiştir ki vaktiyle katliâmlarla kovuldukları İspanya'yı ve zaman zaman kırgına uğradıkları Rusya'yı kendilerine koruyucu bilecek kadar ileri gitmişlerdir. Sanki Türkiye miskin İspanya'dan veya salak Rusya'dan korkacak da Yahudiler hakkında yaptığı tazyiki gevşetecekmiş gibi...

Evet, Yahudi şimdiye kadar hiç bir kötülük görmediği Türk'e düşmandır. Çünkü onun mayası Yahudilik, yani kahpeliktir. Türkeli'ne "eroin"i dost(?) bir milletin erkânı harbiyesi sokuyor, onun Türkiye'deki komisyonculuğunu da ermeni ve bilhassa Yahudi vatandaşlar yapmıyor mu? Büyük atalarımızın değerli savlarım unutmayalım. Onlar Yahudi'den yumurta alan içinde sarısını bulamaz demişlerdir. Bu, Yahudi'nin hilekârlığını açığa vuran büyük bir hikmettir.

Türkçe konuşan çingeneye gelince: O ne kadar Türk'e benzemek istese onun her halinde yine "ben çingeneyim" diyen bir eda var ki kendisini Türk'ten ayırır. Çok iyi hatırlıyorum: Vaktiyle beşinci alayda askerliğimi yaparken küçük bir hâdiseye şahit olmuştum: Bir manevra talimi esnasında çingene bir nefer, savaşta insanın korkudan vatan falan düşünemeyeceğini, ancak canının kaygısına düşeceğini söylemiş, Karadeniz Ereğli'sinden Türk oğlu Türk Rasim onbaşı da: "Sus, Allah belânı versin! ne biçim insansın?" diye ona hakaret etmişti.

Çingene de bizim aramızda deşilmesi gerek olan bir yaradır. Çingeneleri Türkleştirmek, aramıza katmak ve Türk kanının saflığını bozmak cinayettir. Çoğalmak istiyorsak ilk baş vuracağımız yol çingeneleri iskân ederek bize karıştırmak değildir. Türk olarak kalmalıdır. Çingenenin çingene kalacağı gibi.... Çanakkale'de bir hayli halk da ramca konuşuyor. Bunlar Girit Müslümanları imişler. Türkçe'yi pek iyi bildikleri halde Rumca konuşan bu insanlar Türk değildir. Zaten tarih de bunların kılıç gücüyle ihtida ettirilmiş ramlar olduğunu göstermiyor mu?

Çanakkale'nin melez çehresine baktık. Yüksündük. Kanaatimiz iman şekline geldi ki: Türk milletinin esası dil değil ırk ve kan olmalıdır. Zarar yok az olalım, azalalım. Fakat temiz ve öz kalalım. Azlık ve özlükleriyle değil midir ki Türkler bütün cihanı doldurmuşlardır? Biz kovayı doldurmak istiyoruz diye onun içine bulduğumuz her mayii katarsak onun adı "su" mu olacaktır?.. Türkün kanına yabancı kan

ekleme de tarihin ona verdiği fizyolojik büyüklükleri sulandırmak ve azaltmak demektir. Maddî ve mânevi veraset ilmin kabul ettiği bir hakikattir değil mi? O halde milletin terbiye mahsulü olduğunu iddia etmek ahmaklık değil midir?.. Afrika'nın ortasından kapkara bir zenciyi al; üç yaşında Türkiye'ye getir, Türkçe'yi mükemmelce öğrensin... Başka dil bilmesin ve ben Türküm desin... Bu Türk müdür?... Ah!.. Buna Türk demek için insanın pek budala olması veya kendi melezliğini örtmek isteyen bir sahtekâr olması lâzımdır.

Motor bizi öğleyin Kilitbahir'e (Kilidilbahir halk dilinde bu şekli almış) çıkardı. Kasabanın batısında tek mesiresi olan havuzlara kadar gidip öğle yemeğimizi yedik. Aynı günde Çanakkale muallimleri de oraya eğlentiye gelmişlerdi. Bizi yolcu kılığı ile görünce alâkadar oldular. İkram ve yardımda bulundular. Saat 14'te havuzlardan kalktık. Seddilbahir yolunu tuttuk. Önümüzde Mengüç mızıkasını çalıyor, arkadakiler söylüyordu.

Önce Samih Rıfat'ın:
Yaslı gittim şen geldim
Aç koynunu ben geldim,
Bana bir yudum su ver,
Çok uzak yerden geldim.

Türküsüyle başlamışlardı. Adalar denizinde yüzümüze çarpan serin rüzgâr alnımızı serinlettikçe ve ırkımızın kahramanlık sahasına yaklaştıkça damarlarımızın da temizlik ve kahramanlıkla yıkandığını duyuyorduk. Türklüğümüz nabzımızda daha kuvvetle vuruyor, atalarımızın askerliği ve fütuhatçılığı bizi teshir ediyordu. Tarih talebesi Tolunay'la Edebiyat talebesi Nejdet, Kızıl Elma ülküsünü haykıran dörtlüklerini birer saz şairi gibi yürürken düzüyorlar ve Mengüç'ün mızıkasına uydurarak söylüyorlardı:

Asya Boz Kurt dolacak,
Rus'un benzi solacak,
Olukça kan akarak
İlk yurt bizim olacak!

Kurarak kurultayı Alacağız Altay'ı. Japon, Çin, Rus demeden Çekeceğiz bir yayı. Aysı Boz Kurt dolacak, Çin'in yüzü solacak, Dört yan kana boyanıp Öz yurt bizim olacak. Turancılık ülküsü... Bizi kurtaracak ve yükseltecek biricik yol... İradesi zayıf olanların, damarlarındaki kan öz Türk olmayanların korktuğu uzun yol... Hangi ülkü emeksiz, kansız, barutsuz ve demirsiz elde edilmiştir? Anadolu sevgili yurttur. Fakat Anadoluculuk ülkü olamaz. Ülkü asırlara bakan, hayal âlemine benzeyen, korkunç yollardan sonra varılabilecek bir KIZIL ELMA'dır. Bütün insanları birleştirmek gibi saçma bir rüyanın ardında koşanlar, yahut para övendiresiyle dürtüşlenip koşturulanlar, tarihte birkaç defa birleşmiş olan Türklerin yeniden birleşmesi düşüncesine güledursunlar. Bu gülüşün ardında kendi melezliğinin yahut gayrı Türklüğünün korkusunu duymak vardır. Dünyada Türk olan bir insan için bütün Türkleri bir görmekten tabiî ne olabilir?.. Bütün Türkleri bir görmek istemeyen Türk olmayanlardır.

Zaten şair olan ve "Atsız Yoldaş" imzasıyla şiirler yazan Mengüç de irticalen dörtlükler düzüyor bunlar da hep birlikte okunuyor:

Boz Kurtsan koş Boz Kurda,
Koş doğduğun ilk yurda...
Sen Oğuzun oğlusun
Yaslanma durup burada.
Çok kaldı kılıç kında,
Çekeceğiz yakında.
İlk yurda koşacağız,
Taşma var Kurt ırkında...
Kınında çok duran kılıç paslanır...
Türk kılıcı paslanmamalıdır.

Zaten Türk tarihi bize en uzun barış devremizin ancak 23 yıl sürdüğünü gösteriyor. Lozan'dan beri 10 yıl geçti. Demek ki yeni savaşlar yaklaşıyor. Eğer tarih bir tekerrürse ve tarihin kanunları, kaideleri varsa biz en çok 13 yıla kadar yeni bir savaşa gireceğiz demektir.

Türk savaşsız durur mu? Türk durmak istese bile onu bırakırlar mı?.. Hayatta esas kavga ve dövüş değil midir? Lozan barışını 1923'te imzaladık. O zamandan beri 10 yılda iki defa kürt isyanı oldu, iki defa kürtleri tepeledik. Bunları da dahilî savaş sayamaz mıyız?

Akşam saat 20 sularında Seddülbahir'e vardık. Burası birkaç evden ibaret bir köy... Köy muhtarı bize camii verdi. Orada sabahladık. Ertesi 5 ağustos cumartesi günü sabahleyin etrafı gezdik. Burada imparatorluk Türkiye'sinin harap tabyaları var. Sahilde Türk - İtalyan savaşına ait küçük bir âbide yükseliyor. Bir metre murabba taştan bir kaide üzerinde yine taştan ve bir metre yüksekliğinde bir sütun... Daha üzerinde de aşağı yukarı 28'lik veya 30.5'luk bir gülle... Taşın üzerinde şunlar yazılı:

Doğuya bakan yüzünde: İtalyan bombardımanı hâtırası...
Cenuba bakan yüzünde: 4 Nisan 1328 perşembe...
Batıya bakan yüzünde: İtalyan mermisinin nokta-i sukutu...
Şimale bakan yüzünde: 1 Cemaziyülevveel 1330...

Fakat bu âbide bakımsızlıktan az çok harap. Hey gidi koca Çanakkale hey! İtalyanlar da kancıkça Trablusgarp'a saldırdıkları zaman yine seni zorlamışlardı. Fakat senden zorla geçmenin imkânı var mı?.. İşte onların daha kabadayıları da sana saldırdılar ve onlar da aynı dersi aldılar... Yarın da belki daha kabadayıları gelecek... Onlara da biz aynı dersi vereceğiz... Çanakkale, sen yabancılara tarihin ebedî bir ihtarı halinde kalacaksın... Onlar senin ufuklarında daima Tekin değildir levhasını görecekler...

Seddülbahir'den ancak 11'de ayrılabildik. Yol alırken Seddülbahir'den sonra ilk yükselen tepe üzerinde ilk büyük İngiliz âbidesini gördük. 15 metre yüksekliğinde olan bu âbide kamilen İngiliz atlarıyla doluydu. Batan gemisinden ölen neferine kadar savaşa ait her türlü teferruatı kaydeden bu âbide hakikaten bir sanat eseri idi. Fakat bu, sanatın öyle hazin bir cepheden tecellisi idi ki burada bir şeref

remzi olarak değil, en kanlı bir bozgun timsali olarak yükseliyordu. TÜRK ezelden beri kendisine şiar edindiği prensiple saldırdıktan sonra dönmemişti

KAHRAMANLIK

Kahramanlık ne yalnız bir yükseliş demektir,
Ne de yıldızlar gibi parlayıp sönmemektir,
Ölmezliği düşünmek boşuna bir emektir;
Kahramanlık: saldırıp bir daha dönmemektir.

* * *

Sızlasa da gönüller düşenleri yasından
Koşar adım gitmeli onların arkasından;
Kahramanlık: içerek acı ölüm tasından
İleriye atılmak ve sonra dönmemektir.

* * *

Yırtıcılar az yaşar... Uzun sürmez doğanlık..
Her ışığın ardında gizlidir bir karanlık;
Atsız sansız olsa da, en büyük kahramanlık;
Göz kırpmadan saldırıp bir daha dönmemektir.

* * *

Kahramanlık: ne yalnız bir yükseliş demektir;
Ne de güneşler gibi parlayıp sönmemektir.
Bunun için ölüme bir atılış gerektir,
Atıldıktan sonra da bir daha dönmemektir...

Fakat bu Türkün düsturu idi. Niğbolu'da, Akkâ'da yumruğumuzu yiyen Fransızlar, her kara günümüzde yurdumuza sarkıntılık eden, fakat pay olarak ancak bir yığın kanlı vatandaşla dönen İngilizler bunu haykırsalar da muhakkak ki sonunda Türk gücüne yenileceklerdi.

Sinirlerimizi geren bu âbideden çabuk ayrıldık. Bundan sonraki ilk konağımız düşmanın ihraç noktalarından biri olan Teke Koyuna hâkim tepe oldu. Biz burada da çok durmadık. Kirte'ye doğru yol aldık. Yollarda mermi kırıntıları o kadar bol ki... Sarp yerlerden geçiyor ve çok yol alamıyoruz. Artık çevremiz hep savaş meydanı...

Bir saat kadar sonra bir harmana rastladık. İki yağız yüzlü köylü, kadınları, çocukları çevremizi sardılar. Bize kavun, karpuz ikram ettiler. Kim derdi ki bu mütevazı yüzlü, gösterişsiz köylüler Çanakkale savaşını yaratan, bu savaşta kurşun yiyen erlerden olsun... Bizi en büyük dileklerine kavuşmuş insanların sevinciyle karşıladılar. Yurdun bu en kutlu köşesinin Türk ziyaretçilerden mahrum olduğunu, bizi kıracakları korkusuyla, çekinerek söylediler. Aynı yarayı bizim de kanayan gönlümüzde

gördükleri zaman gözlerindeki mânâ daha derinleşti. Temiz yürekli olan, temize bağlanmayı vazife bilen köylümüz bunda da kötü duygular olmadığına inanmak istiyor. O da kendi kanı pahasına kazanılan bu topraklarda yükselen düşman âbidelerine diş biliyor.

Birisi 57'nci piyade alayından, birisi de topçu çavuşu olan bu iki eski askere sorduk:

- "Dayı! Bu gâvur âbidelerini niçin yıkmıyorsunuz?"

Birdenbire yüzleri aynı mânâ ile gölgelendi. Zorla gülümsediler: "Hükümetimiz Kuvvetlensin inşallah, o da olur efendi!"... Bu cevap gönüllerimizi, zaferlerde duyulan bir
sevinçle, sevindirdi...

İki köylü dayıdan birisinden, 57'nce alaydan olan Mandacı oğlu Hüseyin'den Kirte yolunu salık aldık. Bizimle birlikte 20 dakika kadar gelerek yol gösterdi. Sonra Zığın Deresi'ni tarif ederek ayrıldı. Bu dereyi oldukça güçlükle geçtik. Naci en önde, elinde baltasıyla yürüyor ve bazen yol açıyordu. Hüseyin Ağa bize domuz tehlikesinden bahsetmiş, bunların sürüyle gezdiklerini ve yaman vuruşlar yaptıklarını anlatmıştı. Kafilemizde silâh olarak bir balta, iki bıçak, iki de sopadan başka bir şey yoktu. Hep tetikte yürüdük. Fakat domuzun izinden gerisine rastlamadık. Hüseyin Ağa bize bundan bahsederken: "Bu domuz da giden domuzdan yadigâr kaldı; buralara onlar ürettiler" demişti. Düşmandan kalan, onun izi olan bu mahlûku hayli merak etmiş, görmek istemiştik.

Zığın Deresi'ni tabiat çok oymuş. Sağ ve solda arazi 20-25 metre kadar yükseliyor. Bu dereyi de tamamen geçmedik. Hüseyin Ağa'nın tarif ettiği gibi gözümüze yol hissini veren bir bayırdan yukarıya çıktık. Biraz sonra da Kirte'nin harabeleri göründü. Eskiden Kirte bir rum köyü imiş. Şimdi boş ve harap. Yalnız dut ve badem ağaçları bol. Hükümet bunları her yıl müzayede ile satarmış. Müşterisi de ekseriyetle çingeneler. Burada ana, baba, oğul ve bir de küçük çocuktan mürekkep bir çingene ailesi vardı. Yol kenarında bir kuyu başında konakladık. 10-15 metre ilerimizde bir mezar vardı. Bu 3-4 yıl önce patlayan bir mermi ile ölen bir köylüye aitmiş. Kirte'de kaldığımız gece ayın on beşi idi. Savaş yerlerine kadar bütün etrafı aydınlatan harikulade güzel bir mehtap seyrettik.

Kirte'den saat 10'da yola çıktık. Çingenenin oğlu bize yol gösterdi. Yürüdüğümüz arazi savaştan payını almamıştı. Fakat az bir zaman sonra yolun tümsek bir noktasında acele ile yapılmış ve şimdi çok harap olmuş bir Türk âbidesine rastladık. Düşmana 11.000 mermi atan bu kahraman bataryanın âbidesi rasgele taşların yığılmasıyla elde edilmiş. İnsanın kendini avundurmak için tevazua atfetmek, Türk erlerinin gösterişsizliğine yaklaştırmak istediği bu yığınlar çok acı olarak "biz kayıtsızlıktan doğduk" diye haykırıyorlardı. Gönlümüzdeki derin sızı büyüyor, kızıl alevleriyle uzaklarda yılan gibi başkaldıran düşman âbidelerini sarmak istiyordu. Ve dumanlı gözlerimizle yıkılmak üzere olan yazısını okuyoruz:1330 - 1331

Mukaddes emeller uğrunda fevkalâde şecaat ve fedakârlıkla muharebe ederek etmiş olan müstakil 10.5'luk Alay

56 seri ateşli sahra obüs bataryasının hâtıra-ı zaferidir. Attığı mermi 11.000

Naci, yıpranmamış olan yerleri gücü yettiği kadar taşlarla yamadı. Böylelikle âbidenin ömrü bir iki hafta daha uzatılmış oldu. Sonra hiç bir şey söylemeden acımızı sindire sindire yürüdük. Çingene hâlâ kılavuzluk ediyordu. Sağ tarafımızda yükselen bir tepe üzerinde Türk ölülerini toplu olarak gösteren ilk mezar var. Hafif meyli tırmandık.

Eski bir parmaklık içinde bir Türk zabitinin, Mustafa Beyin mezarı... Sonra, sürülmüş bir tarladan hiç farkı olmayan mezarlığa dünyanın en büyük şaşkınlığı ve kini ile baktık. Çingene kılavuzumuz fütursuzca az ileride bulunan Behramköy (eski bir rum köyü) çingenelerinin diş toplamak için buraları böyle karıştırdıklarım, esasen bu çingenelerin bütün savaş sahasını gezerek bu ölü soygunculuğunu yaptıklarını anlattı. Çingene sözünün taşıdığı mânâya bir yol daha hak verdik. Üzerinde yaşadıkları toprağı kanı, cam karşılığı olarak kazanan ünlü Türk neferinin ölüsünü bile saygılamayı bilmeyen, dünyada hiç bir şeyden nasibini almamış bu kansız milleti, daha doğru bir sözle bu çakal sürüsünü içimizde tuttuğumuz, ona anayurtta yer verdiğimiz için kendi kendimizden yüksündük, devlet adamlarımıza kızdık. Ve imanla bir kere daha düşündük ki: Türk topraklarında yaşamak hakkı yalnız Türkün olmalıdır. Türk toprağında, köyde Türk köylüsünü malını yağma eden, kırda atını çalan, dağda Türk yolcusunu soyan, şehirde karmanyolacılık yapan ve nihayet mezarında da Türk şehitlerini (hem de en şanlı bir savaşın en ünlü şehitlerini) soyan ve türlü türlü millet adları taşıyan bu soysuzları artık aramızda istemiyoruz. Türk bünyesini mikroptan temizleyecek en güzel tedavi usulü: Katliâm!..

Yine yola girdik, Suyumuz bitmişti. Bu bitiş bizi hayli yıprandırdı. Fakat şikâyet yoktu. En zayıfımız olan, daima yorulacak sandığımız Mehpare bile duraklarda kendisine verdiğimiz bir iki yudum ılık ve tozlu suya kanarak bir Türk askeri gibi yürüyordu. Saat birde Davut Bey çiftliğine vardık. Çiftlik haraptı. Arnavut olan sahipleri Maydos'a inmişler ve burasını - tabiî – bir Arnavut olan bekçiye bırakmışlardı. İşte yine kanımızı donduran bir tesadüf... Balkan savaşında ordumuzu kancıkça arkadan vuran bir iğrenç unsura biz yurdun ıssız bucaklarında da rastlayacak mı idik?

Buradan Arıburnu'na kadar köye tesadüf etmeyeceğimiz için ekmek bulmak lâzımdı. Çiftlikte ise o gün için hazır ekmek yoktu. Arkadaşımız Musavver bu işi üzerine aldı. Kafile ilerde konaklayacağımız yeri bulmak için hareket etti. Ben Musavverle çiftlikte kaldım. Musavver becerikli elleriyle ekmek işini başarırken bugünkü Türk kadınını düşünüyordum: Bugünkü Türk kadını dünü tamamıyla silkip atmış değildir. Bugünün Türk kadını "dün yok, yarın var" diye haykıran cılız varlık da değildir. Türk kadını kalemini, kafasını kullanmayı bildiği gibi sırasında da sırtında cephane taşımayı, kahpe kurşun yaralarını onarmayı ve yiğit Türk çocukları yetiştirmeyi bilen yüksek bir yaratılıştır. Bugünün Türk kadınını "beşikteki Türk çocuklarını sulh ninnileri söyleyerek büyüteceğiz" diyen Aliye Esat Hanım gibiler temsil edemez. Aliye Esat Hanım nihayet zavallı bir varlıktır, yoklukla müsavi bir varlık.. Çünkü biz artık insaniyet ve barış değil, milliyetçilik ve savaş istiyoruz. İnsaniyetperverlik köpekliktir. İnsaniyet milliyetçilikle asla uyuşamaz. İnsaniyetperverlik yüksek gurur ve haysiyet duygularına zıttır. İnsaniyetperverlik domuz Katolik papazının ve sinsi Protestan misyonerinin kendi alçakça maksatlarına âlet edindikleri bir tuzaktır. Hayır! Biz barışta da değiliz. Biz savaşçıyız. Barışçılığı ilân eden milletler sahihten mi barışçıdırlar? Onun için mi hâlâ boş adaları işgal ediyor ve harıl hani silâhlanıyorlar?

Hey gidi insaniyetperverlik hey!... Senin uğruna Hindistan inliyor. Senin uğruna Şimalî Afrika'da katliâm var... Senin için Amerika'da zenciler yakılıyor... Ve, hey!.. Senin için, kızıl

cennete varmak için Türkistan'da, Azerbaycan'da, Kırımda, Ural civarında Türkler açlıktan kırdırılıyor değil mi? Hayır! Aliye Esat Hanımın ninnisi Türk çocuklarına hiç bir zaman söylenmeyecek... Çünkü "Kadınlar Birliği"ni kuran kadınlar Türk kadınlığım temsil edemezler. Onlar dedikodularında devam ededursunlar... Türk çocuğuna ancak savaşçılık telkin eden ninniler söylenebilir. Burada aklıma arkadaşım Tolunay'ın Talebe Birliğinin çıkardığı "Birlik" adlı aylık gazetenin ilk sayısında çıkan şiiri geldi

YARININ TÜRK ÇOCUĞUNA

Doğu giydiyse kara
Yasla dolmamalısın;
Hayatınca yarınki
Bir savaşın malısın.
Bu yurt için can verdi
Senin babanla ağan.
Sana hız vermelidir
İlteriş Kutluğ Kağan.
Atilâ'dan, Çengizden
Yıldırım var kanında
Kül Tigin'in kılıcı
Fazla kalmaz kınında.
Sakarya, Dumlupmar

Hâlâ kızıl akıyor,

Bu akış dünü değil

Yarını da yakıyor.
Yurdunu kemiriyor
Bin bir düzenbaz yağı [1]
Senin için tuzaktır
Bil ki bu "barış" [2] ağı.
Budunun [3] türesi
Savaşmamak değildir.
Bil ki bu gidiş seni
Yükseltemez... Eğiltir!..
Senin soyun bağlanır
Oğluna yüce göğün;
Hem Türk, hem savaşçısın!
Yalnız bununla öğün!....

Musavver ekmekleri bitirdiği zaman güneş batmıştı. Yatacağımız yeri seçip çadır kurmak üzere önden giden kafileyi bulmak için vakit kaybetmeden yola çıktık. Yolda arkadaşlarımızın, gittikleri yolları bize anlatmak için koydukları işaretleri bulduk. Ortalık kararıktan sonra da uzaktan onların seslerini işittik: Bulundukları tarafı bize anlatmak için hep bir ağızdan bağırıyorlardı. Yürüdük. Kafile bizden önce bir harmanda konaklamış ve bizi bulmak için üç kişiyi geriye gözcü yollamıştı. Uzaktan

ATSIZCILAR

Mehpare'nin parlayıp sönen elektrik fenerini görünce konağımıza yaklaştığımızı anladık. Bize Ali Dayı'nın harmanında konaklandığını söylediler. Davut Bey çiftliğindeki Arnavut bekçi gideceğimiz yerde bize bazı Arnavutları salık vermişti. Naci, Ali Dayıyı onlardan biri sanarak salık aldığımız isimleri sorduğu zaman Ali Dayı da bizimkileri Arnavut sanarak atlatmaya çalışmış. Fakat sonra Türk olduğumuzu anlayınca hemen ağırlamış. Tabiî.... Çünkü kan kanı çeker. Arnavut sandığı zaman kafilemizi buz gibi bir soğuklukla karşılayan Ali Dayı şimdi bize candan ikram ediyordu. Ay ışığının altında konuşuyorduk. Ali Ağanın yüzü tam bir Türk yüzüydü. Vaktiyle İstanbul'da Türkistanlı bir Türk, hakikî bir Özbek görmüştüm. Ben Oğuzca o Özbekçe konuşmuş, anlaşmıştık. Yarı göçebe olan o Özbek Türküyle Ali Ağa'nın yüzleri birbirine o kadar benziyordu ki... Türk ırkı, Türk kanı Orta Asya'da da, Trakya'da da kendisini gösteriyordu. Bu, tek de olsa, Türk ırkının dayanıklı, sarsılmaz varlığına en büyük tanıktı. Konuştuk.. Ve birbirimize ısındık.

Çadırımız ancak beş kişi alıyordu. Bu gece çok soğuk geçti. Sarılmış olduğumuz battaniyelerimizin altında titredik. Soğuğa hepimizden çok dayanıklı olan ve örtünecek battaniye bulamadığı için yalnız ceketiyle yatan Tolunay bile çok üşümüştü. Geceleyin korkudan ateş de yakamamıştık. Bu korkumuz büyü denilen bir nevi büyük örümceklerden geliyordu. Bütün bu havalide pek bol bulunan bu örümceğin sokar sokmaz öldürdüğü bile söyleniyordu. Kirte'de Mehpare bunlardan bir tane öldürmüş ve hayvanın manzarası bizi hem tiksindirmiş, hem de ürkütmüştü. Ali Dayı bunların insanı öldürmediğini fakat çok acı çektirdiğini, ateş bulunan yere geldiklerini söylemişti. Yanımızda amonyaktan başka ilaç olmadığı için ihtiyatlı hareket etmiş ve bunun için ateş yakmamıştık.

Sabah erken kalktık ve yola erken çıktık. 300 metre kadar ileride mataralarımızı doldurduk, sonra Çınav ovasını bırakarak "Kabatepe"ye doğru yol aldık. Burada hâlâ bozulmamış cephaneliklere, birbirine karışmış irtibat yollarına ve tel örgülere rastladık. "Kabatepe"nin denize inen etekleri o kadar güzel bir kumsalla bağlanıyor ki... Sahilde yemek yedik, denize girdik ve dinlendik. Sonra en kanlı savaşlara sahne olan, düşman siperlerinin 10 metre yakınımıza kadar sokulduğu Kanlı Sırta tırmandık. Savaş tarihinin vurduğu bu damga bu sırta o kadar yerinde verilmiş ki... Yer yer aranmış, bütün kemikler toplanmış olmasına rağmen yine siperlerde kafa taslarına ve kalın kemiklere rastlıyoruz. Bunlar muhakkak ki Türk kemikleri... Vakıa bu siperler müteaddit defalar düşmana geçmişti. Fakat onlar siperleri bir bir tarayarak kendi ölülerini toplamışlar, bir türlü anlayamadığım duygularla yaptıkları âbidelerine gömmüşlerdi. Naci savaşa girmiş olması itibariyle bu erlik meydanını daha iyi tanıyor, siperlerin yaklaştıkları yerleri gösteriyor, düşmanın tutunduğu yerler hakkında izahat veriyordu. Yalnız Kanlı Sırtta iki saat kadar oyalandık. Küçük bir tümsekte İngilizler'in mavzerle atış için kullandıkları çelik kalkanlara rastladık. Bu kalkan toprağa altında uzanan iki sivri ayağıyla saplanıyor ve ortasına gelen kapaklı bir delikle işe yarıyordu. İçlerinden bir tanesini seçtik. Bu biraz güç olmasına rağmen bir sopaya geçirilince iki kişi tarafından taşınabiliyordu. Bunu İstanbul'a kadar getirmek ve içinde bir başkası bulunmadığını hatırladığımız askerî müzeye armağan etmek istiyorduk. Naci de bize: bunlardan bir kısmını İngiliz siperlerine girdiğimizde talan ederek kendi hatlarımıza getirdiğimizi ve düşmana karşı kullandığımızı anlattı. Yarım saat daha tırmanarak "Lonpe" adlı (tek çam manasındaymış) bir âbideye geldik. Bunun iki bekçisi vardı. Birisi Türk, diğeri Çerkez... Türk bekçisinin adı Kadri çavuştu ve Kilitbahir'li bir askerdi. Gece konuğu olduğumuzda bize güzel savaş hikâyeleri anlattı. Diğeri Çerkez'di. Ve biz o gün bir kere de Çerkez sözüne kandık. Elimizdeki kalkanı bırakmamızı, Mehmet Çavuşta bunlardan bir çoğuna rastlayacağımızı, yok yere yorulmamamızı söyledi. Riyasız, yalansız, her türlü kötü histen uzak olduğumuz bir dakikadaydık. Kabul ettik. Mehmet

Çavuşa vardığımız zamansa bunlardan çok aradıksa da bulamadık. Bir kere de bir Çerkez'e kandık. "Lonpe" âbidesinin yüksekliği ancak 8-10 metre kadardı. Fakat mezarlığı çok büyüktü. Ve muntazam bir parka malikti.

Burada diğer âbideler de görülmeyen bir başkalık daha vardı. Üzeri haç işaretli geniş sütunun içi boş ve loştu. Buraya da kiliselerin müteaffin, riyakâr havası sinmişti. Bilmem kaçıncı defa olarak yine kinle dolduk ve taşmamak için buradan çabuk ayrıldık. Saat üç buçuktu ve biz Mehmet Çavuşa dördü yirmi geçe vardık.

Türk topraklarının öz oğlu, kahramanlığın ta kendisi olan Mehmet Çavuş gösterişsiz ve bozuk bir taşın önündeki mütevazı toprağın altında yatıyor. Kendi topraklarımızın üzerinde yendiğimiz düşmanın göğe baş kaldırmış âbideleri yükselirken kahraman Mehmetçiklerden biri olan Mehmet Çavuş dünyadaki mütevazı hayatına çok benzeyen şimdiki yerinde sonsuz uykusunu uyuyor. Mehmet Çavuşun türbesini görünce ve bu bakımsızlık ve gösterişsizliğin karşısında irkildim. Arkadaşlarım dan, karımdan, kardeşimden ve en yürekten yoldaşımdan gizlemek istediğim göz yaşlarımı saklayabilmek için arkamı döndüm ve yüzümü rüzgâra verdim. Bu kahramanlık toprağında yürekler bütün safiyetiyle temizlenir ve birbirine açılırken, ben göz yaşlarımı arkadaşlarımdan saklamak istiyordum. Düşündüm ki dünyada kahramanlıkla hiç bir yakınlığı, hiç bir münasebeti olmayan düşmanlar için böyle âbideler yapılırsa Mehmet Çavuş için ne dikilmeliydi?... Beynimin içinde dev gibi düşünceler birbirine takıldı. Mehmet Çavuş kahramanlığını bildiğimiz erlerden biriydi. Ya kahramanlığını bilmediklerimiz? Ya hiç bir iz bırakmadan şehit düşen milyonlarca atsız kahraman için neler yapmalıydık?.. Mehmet Çavuş!.. Bozkırların kanını taşıyan asil er!.. Senin için göğe yükselmiş mermer taşlar dikilip üzeri altınla yazılsa yine senin büyük hatıran saygılanmış olmaz... Sen zaten atsız kalmaya mahkûmdun... Senin hiç bir karşılık beklemeden vazife için ölüme atılman damarlarındaki kanın temiz cevherindendi. Senin her yerde bol bol akmaya alışmış olan arık kanın, Türk kanıyla bol bol sulanmış olan bu topraklarda vazife için, hatta vazifeden daha yüksek bir şey uğrunda, yabancıların kanma karışarak son damlasına kadar zaten akacaktı. Sen bunu yaparken köyünden uzakta sessiz ve unutulmuş kalacağım biliyor ve bunun için yüksünmüyordun. Mehmet Çavuş sana âbide mi gerek?.. Senin büyük adın sana yazılmış en güzel destan ve kahramanlar yurdu olan yine Türkün kanıyla yoğrulmuş Türkeli de senin için en ulu âbide değil mi? Türk çocuğunun seni her yürekten anısı başına dikilecek beyaz taşta kazılı kitabelerden daha özlü değil mi?.. Sen Türksün ve bu toprağın malısın. Sen esasen ebedîsin, sana taştan âbide gerekmez.

Gözlerimiz dolu, başlarımız önümüzde uzaklaşıyoruz.

Ey Mehmet Çavuş, Mehmet Çavuşlar, ey adsız ölüler siz de büyük adlı GAZİ kadar ölmeyeceksiniz.

Oturduk ve içlendik. Mehpare, kim bilir, belki de kendisim avundurmak için, bu âbidedeki tevazuu çok beğendiğini söyledi. Kim bilir, belki de kendisini kandırmak istemişti. 25-30 metre ileride yine küçük bir İngiliz âbidesi... Yine üzerinde şu şatolar sırıtıyor: "ebedî olanlar"... Türk topraklarında ne gülünç bir temenni... Derhal "seferberlik ilân edilsin; onlardan teki kalmaz evlât" diye kükreyen mert köylüyü hatırlıyoruz. Artık yolumuz hep yokuş. Dar boğazlardan, tozlu sırtlardan Arıburnu'na iniyoruz. Burada 5-10 evli bir balıkçı köyü var.. Bu köyün sakinleri hep âbide bekçileri.. Başlarında bir beyaz Rus varmış... Burada bekçilerden toplu olarak âbideler hakkında izahat istedik. Tam 31 tane saydılar. Yedikleri tokadı unutmamak için 31 âbide çoktu, fakat aldıkları kahramanlık dersini hatırlatmak için biz bunları az bulduk. Arıburnu ihraç iskelelerinde daha hurda halinde demir enkaz var. Bunlara

gülerek baktık. Bugünün iktisat kongresini toplayan İngiltere'si 18 yıl sonrasını düşünse idi dün muhakkak ki bu garabette bulunmazdı... O gece ikinci olarak kapalı yerde yattık. Misafir sever Türk bekçilerinden ikisi bize kendi barakalarını verdiler. Ve bu defa dışarıda onlar ayazladılar.

8 Ağustos sabahı erkenden hazırlandık. Düşmanın ihraç iskelelerini bir kere daha gözden geçirdik ve sonra yeniden Mehmet Çavuş âbidesine doğru tepeye tırmanmaya başladık. Tabiat buradaki araziyi korkunç denecek gibi oymuştu. Âbidelerin bekçileri dün gece bize sağda yükselen bir uçurumun hikayesini anlatmışlardı. Askerlerimiz tarafından denize doğru sürülen 300 İngiliz bahriyelisi bu yalçın yan Türk'ten daha az tehlikeli bularak kendilerini toptan buradan aşağı atmış ve tabiî hepsi ölmüşlerdi. 300 kişinin bir çocuk budalalığı ile kendilerim koruyamayarak boşluğa salıvermeleri hazin bir kahramanlık (!) hikayesiydi ve bizi güldürdü. Yarları tırmanırken oldukça güçlük çekiyorduk. Düşman buralarda tutunabilmek için kim bilir ne kadar kırılmıştır. 40-45 dakika yükseldikten sonra Mehmet Çavuşu ikinci olarak ziyaret ettik. Burada mermi ve gülleden daha fazla misket ve kurşuna rastlıyorduk. Mehmet Çavuşta çok kalmadık ve yolumuzda ilerledik. Saat ll' de Conk Bayırının en hâkim yerine gelmiştik. Bu nokta yarımadanın sağ ve sol cenahını kamilen görüyordu. Her iki taraftan da denize bakabilen bu yerde de bir düşman âbidesi yükseliyordu. Takriben 16 metre yüksekliğinde Yeni Zelanda âbidesi... Ve şimal yüzünde şunlar kazılmıştı:

İN HONOUR OF
THE SOLDIERS OF THE
NEVY ZELLAND
EXPEDITIONARY
FORCE
8 TH AUGUST
1915
"FROM THE UTTER MOST ENDS OF THE EARTH"

Türkçe'si: Yeni Zelanda sefer kuvveti askerlerinin şerefine, 8 ağustos 1915. Dünyanın sonsuz uçlarından.

Bu yabancılara niçin âbide dikiliyordu? Uzak yerlerden geldikleri için mi? Bunlar bir zafer mi kazanmışlardı? Her yerde gördüğümüz irili ufaklı İngiliz mezarlarının üzerinde onların "ebedî hâtırası"ndan bahis olunuyordu. Halbuki onlar buna lâyık mı idi?

Çok acı şeyler söylememek için haydi şöyle diyeyim: ey dünya!.. Sen çok kansız ve çok nankörsün...

Buraya bakan bekçiyi dün gece aşağıda görmüştük. Tekrar konuştuk ve bize yakında buraya bir Türk neferinin geldiğini, yaralandığı yerleri gezdiğini, buradan toprak alarak döndüğünü söyledi. Bu asker savaşta kolundan yaralandığı için kol kemiğini çıkarmışlar, şimdi kolu dönüyormuş. Birbirimize bakıştık ve kendisinin kanını, silâh arkadaşlarının canını verdiği toprakları kutlayan bu adsız askeri gözlerimizle selâmladık. Conk Bayırında 2 saatten fazla kaldık ve bu düşman âbidesinin kenarında onların sağır kulaklarına bir daha duyurmaya çalışarak Çanakkale savaşını okuduk. Yeniden yola çıktığımız vakit gök bulutluydu ve güneş yoktu. Conk Bayırı ile Anafarta arasını birleştiren yol tepeler ve vadilerle dolu... Her tümseği döndükçe sırıtan Anzak âbidesini bundan sonra ta vapurla Nâra Burnunu dönünceye kadar kaybetmedik. Bayırdan yarım saat kadar uzaklaşmıştık ki Kurt Geçidi göründü. Buraya

ATSIZCILAR

bilmiyoruz niçin Kurt Geçidi demişler... Otuz metre kadar uzanan ancak yan yana iki kişinin geçebileceği bu geçit de batıdan Anafarta ovasına hâkim... Doğudan da Kanlı Sırtı oldukça iyi görebiliyor. Geçidin manzarası çok korkunç... Havanın kapalı olması da solda uzanan ovayı daha esrarlı gösteriyor. Kurt Geçidini dolanınca uzaktan büyük Anafarta köyünün eski değirmenleri göründü. Bu tepeyle köyün arasında ince bir yol uzanıyor, hepimiz susuyoruz, yalnız Mengüç elindeki mızıka ile mırıldanıyor:

Açıldı kale yolu,
Göründü Gelibolu.
Bırak deniz gideyim,
Orası yasla dolu.

Birden yolun bir meydana açıldığı göründü. Sellerin büyük oyuklar kazdığı bu meydanın solunda daha ancak bir yılın yıpranmasına dayanabilecek bir eski mezar vardı. İri taşlarla tutturulmuş olan bu mezarın altını su tamamen oymuş... Dikkatle okuyoruz. Bu da kanını yurdu yaşatmak için seve seve dökmüş bir Türk oğlu.. Bu da tarihin kaydetmediği, fakat başlı başına bir tarih olan erlerden biri... Hayati Efendi.... Mezar taşının üzerinde şunlar okunuyor:

27 temmuz 331'de İngilizlerin faikkuvvetleri karşısında bir avuçbölüğüyle müdâfaa ve kahramânâneşahâdetiyle ibka-yi nâm eden kale istihkâm taburu bölük4 kumandanı Yahya Hayati Efendisinin mezarıdır.

Yarım saat kadar daha yürüdük. Artık birer birer kahramanları arkada bırakıyoruz.

Dudaklarımızdan yine aynı türkü dökülüyor:
Yürü yürü al bayrak: Kan ve ölüm saçarak.

Seslerimize tiz bir çocuk ağlaması karışıyor, bir diğeri de ana, ana diye haykırarak alabildiğine kaçıyor. Ağlayan küçük olduğu için kaçamamıştı. Onun acı acı ağlaması harmanda çalışan kadınları koşturdu. Çocuğun anası oğluna sarılırken bize de kim olduğumuzu sordu. Kısaca anlattık. O zaman gözleri dolarak küçüğe baktı: Babası da, dedi, iki yıl önce kazayla patlayan bir mermiyle şehit oldu. Etrafımızdaki halka yavaş yavaş büyüdü ve konuşarak köye doğru yürüdük.

Büyük Anafarta köyü birçok kasabaları geride bırakabilecek kadar dolu. Köyün tek kahvesinde bizi karşılayan köy muallimin, çıplak bacaklı, açık kollu, kesik saçlı kız arkadaşlarımızı yadırgamayan köy imamının ve köye tamamen hâkim bulunan muhtarın elinde işlenen bu yurt köşesi o kadar kutlu ki... Biz az dinlendikten sonra muallimden bize mektebi gezdirmesini istedik. Sevinerek kabul etti. Küçük bir tepede yükselen mektebe girdiğimiz zaman hiç bir şey söylemeden, fakat aynı şeyi duyarak birbirimize baktık. Ve en büyük inkılâbın hakikaten köylerde başkaldırdığına bir kere daha inandık. Koridorun karşısında Gazinin büyük bir resmi var. Büyük Anafartalar köyündeki bu resmin gücü burada anlatılamaz. Köylüler onun Çamtekedeki konağını, geçip gittiği yolları büyük bir saygıyla anıyorlardı. Mektep tek sınıflıydı. Bol ışıklı ve muntazam bir sınıf... Mektebin iş odası da çok güzeldi. Bir köşeye yerleştirilmiş Bomba ve Mermi koleksiyonu insanı heyecana getiriyordu. Muallimden bunların nasıl bulduğunu sorduğumuz zaman dürüst ve ağır: Bazı günler çocuklarla küçük gezintiler yaptıklarını, bu gezintilerde hem bu savaş artıklarını topladıklarını ve hem de onlara izahat verdiğini

anlattı. Buradan dönüşte yine köy kahvesinde otururken içimizden birisi köyün en yaşlısının kaç yıllık olduğunu sordu. Bunun bir kadın olduğunu ve 120 yaşlarında kadar bulunduğunu söylediler; görmek istedik. Köyün koca ninesi yakında oturuyordu. Evi, yanında bulunan diğer bir evle beraber düşman güllelerinden arta kalan iki ev olarak anılıyordu. Koca Anafarta köyünde sağlam kalan iki ev... Nine bizi sadece İstanbullu ve misafir olduğumuz için güler yüzle karşıladı. Fakat oralarda niçin bulunduğumuzu öğrenince ağlamaya "beni de götürün evlâtlar" diye sızıldanmaya başladı. Bize iki, üç yıl önce arabaya binerek nasıl Mehmet Çavuşa kadar gittiğini, orada nasıl mevlit okuttuğunu anlattı. Nice yavuz kişilerin kanını içen, topraklar bir defa da ihtiyar ninenin göz yaşlarıyla sulanmıştı. Ona dönmekte olduğumuzu, Mehmet Çavuşu geçtiğimizi söyleyince üzüldü. En candan sözlerle seneye bizimle geleceğini, kendisini unutmamamızı tembih etti.

Ey Türk genci! Bu asırlık insan bakiyesinin ağzından dökülen sözler bize ne kadar geciktiğimizi çok acı olarak anlattı, seni de daha bu işe başlamadığın için utandırmayacak mı?...

Gece ay ışığında konuşurken köylülerden savaşa girmiş olanları zorluyor, onlara erlik hikâyeleri anlattırıyorduk. Yetmiş yaşım geçtiğini söyleyen "Emin Dayı" o kadar heveslenmişti ki anlatırken yerinde duramıyor, heyecanlanıyordu. Emin Dayı yaşlı olduğu için askere hükümet tarafından alınmamış, gönüllü gitmişti. Bir gece yine yaşlı bir arkadaşıyla düşman siperlerine kadar sokulmuş, oradan yüklenebildiği kadar cephane ve tüfek almış sonra kan içinde geriye dönmüştü. Köyden daha başka gönüllüler de olup olmadığını sorduk. Hepsi birden cevap verdiler: Avcı Hüseyin... Bu da çok yaşlı bir adammış. O gece harmanda olduğundan biz göremedik, fakat anlattılar: Avcı Hüseyin bir gece silahıyla ilerlemiş. Bir su başında silâhsız yedi İngiliz neferinin su aldıklarını görmüş. Yedisini de önüne takarak esir almış ve geriye getirmiş. Avcı Hüseyin'in lâfı geçerken küçükler birbirine sokuluyor, delikanlılar heyecanla doğruluyor ve anlatan sesini yükseltiyordu. Avcı Hüseyin köyün kahramanlık ilâhı gibi bir şeydi. Ve köy ondan öyle güzel bir kahramanlık dersi almıştı ki... Zaten köy halkının çoğu savaşmış insanlardı ve çoğu da 27 veya 57'nci alaydandılar. Küçük erkek çocuklarına soruyorduk: oğlum büyüyünce ne olacaksın? Bunların en tabiî bir şekilde yan gözle bakarak ve çantalarımızı, mataralarımızı süzerek "Asker" demeleri o kadar hoştu ki... Muallime talebelerinden ne derece memnun olduğunu sorduk. Hepsi iyi çocuklardır dedi. Hakikaten hepsi iyi çocuklardı; küçük yaştan asker olacağız diye haykıran iyi Türk çocukları.. Derhal "ne olacaksın?" denildiği zaman sinema artisti diyen, kafasına zehir akıtılmış bazı zavallı şehir çocuklarını hatırladık.

Askerlik aleyhtarlığının henüz köylere kollarını uzatmadığını sevinçle duyduk. Ve bir kere daha vazifesini bir bütün olarak duyan ve yapan köy muallimini kutladık. Diledik ki bütün muallimlerimiz böyle olsun. Türk çocuğuna yalnız ve her şeyden evvel iyi bir asker olabileceğini aşılasın. Fakat ne yazık ki bu muallim haksız olarak bu yıl da terfi hakkından mahrum bırakılmış ve acı olarak vazifesine inkisar karıştırılmıştır.

Gece bize köyün misafirhanesinde yemek hazırlamışlardı. Başta muhtar ve imam olduğu halde bütün köylü misafir severliğin birer örneği idiler. Yemekten sonra köyün nüfus ve hasılat defterini gördük. Büyük Anafarta köyünde 104 ev ve 504 kişi vardı. Bunlardan üçü Yahudi idi. Bunu haber veren muhtarın yüzünde o kadar derin bir yas görünüyordu ki... Yahudi'nin ne iş gördüğünü sorduk: Bakkal dedi. Hepimiz acıyla irkildik. Hâlâ mı sen bezirgan? Hâlâ mı Türkü maddî olarak kemirmeğe yeltenmektesin. Ama iyi bil ki bu senin son kımıldanışındır. Artık ne Türk şehirlisi ve ne de Türk köylüsü daha doğrusu damarında temiz Türk kanı taşıyanlar senin elinde oyuncak olmayacaklardır.

İşte senin köyündeki fazlalığından, mikropluğundan kederle bahseden köylü.. Sanır mısın ki bu seni daha uzun zaman topraklarında barındıracaktır.

Defterleri gözden geçirdikten sonra bize bayrağımızı da gösterdiler. Bu tam bir Türk bayrağıydı; gönlümüzün dilediği gibi, şehirlerin baştan savma bayraklarına hiç de benzemeyen bir bayrak.. Anafarta köyü bu noktadan da çok üstün...

O gece yola çıktığımızdan beri ilk olarak temiz ve rahat yataklarda yattık.

Sabah sekizde uyandık. Bize büyük bir çömlek içinde sıcak süt getirmişlerdi. Kahvaltıdan sonra küçük Anafarta'ya ve Kireçtepe'ye kadar çıkıp çıkmamayı görüştük. Fakat vapur günümüze az vardı. Vaktimiz hesaplı olduğundan ikinci vapura da kalmak istemiyorduk. Kireçtepeye çıkmamaya gönlümüz razı olmadığı halde mecburen gelecek yıla bıraktık. Ve koca nineyle helalleştik. Sonra yüklerimizi sırtımıza aldık. Köylülerin kalabalığı arasında yola koyulduk. Onlardan uzaklaşırken imamdan öğrendiğimiz bir şarkıyı söylüyor, elleriizle son selâmı gönderiyorduk. O gün öğleye kadar yolumuz düz ve hâdisesiz geçti. Öğle yemeğini bir su başında yedik. Ve saat 3'te Kurucadere köyüne vardı. Bu köy 5-6 evli ve 15 nüfuslu idi. Sulak bir harmanda mola verdik. Harmanın sahibi İsmail adlı bir köylüydü. İlk sözümüz hangi cephede bulunduğunu sormak oldu. Ondan sonra da ihracın ilk gününde ve sabahtan yaralandığını esir olarak Mısır'a götürüldüğünü, dört sene orada kaldığını anlattı. Kolundaki kurşun yaralarını gösterdi. Ona tahminî olarak kaç kurşun attığını ve bu kurşunların isabetli olup olmadığını sorduk. Şöyle böyle 50-60 tane attığını ve karşıda kum gibi kaynayan düşmandan muhakkak ki birçoğunu devirebildiğim söyledi. Ona alayında çok kahraman askerler var mıydı? diye sorduk. Gülerek dudağını büktü, galiba biraz da kasıtla yansıyla oynayarak: en kötüsü bendim dedi, hepsi benden yavuz kişilerdi... Gözlerimiz parlayarak köylü dayıya baktık. Yaptığı erlikle öğünmeyen, yurt için ölümü vazife bilen bu Türk oğlu Türkü gönülden ululadık. Kurucadere köyü ile Maydos'un arasında tarlalar içinde uzayan ince bir yol var. Bu yolda da iki kolu olmayan kara sakallı bir yiğite daha rastladık. Merhaba dayı... Merhaba evlâtlar. Kaçıncı alaydaydın? 27... Yine ilerliyoruz. Artık Maydos görünüyor. Burada yangından yeni kurtulmuş bir derbederlik var. Deniz kenarında biraz dinlenmek istedik. Yanımıza yaklaşan şişmanca bir zat (ki sonradan belediye reisi olduğunu anladık) bizi belediye dairesine davet etti. Kabul ettik. Burada da aynı güler yüzü gördük. Belediye Reisi Bey bize Mehmet Çavuş âbidesinden ve yılın bazı günlerinde kamyonla yahut otomobille ziyarete gelenlerden bahsetti. Burada da çok az kaldık ve bir saatlik bir yürüyüşten sonra Kilitbahir'e döndük. Biz geceyi burada geçirmek istiyorduk. Çünkü motorumuz bizi ancak cuma günü sabahleyin Kilitbahir'den alacak ve saat birde kalkacak olan vapurumuza yetiştirecekti. Kendimize yer temini için jandarma kumandanını görmek üzere iskeleye indik. Fakat kumandan Çanakkale'ye geçişti ve geç dönecekti. Bu sırada kumandanın ailesini getiren beylik motor geldi. Ve bizi karşıya geçirmeyi teklif etti. Motorla Kilitbahir'den ayrılırken yine haykırıyoruz:

Korkma açıl şen yurdum,
Dağlarda ordu kurdum,
Açık denizlerine
Süngümle kilit vurdum.

Kurarak Kurultayı
Alacağız Altay'ı.

Japon, Çin, Rus demeden
Çekeceğiz biz yayı.

Arkadaşlarımın içlerinden gelen hız kuvvetleniyordu. Tolunay'ın şu parçasını sanki karşılarındaki Gazi'ye hitap edermiş gibi söylüyorlardı:

Asırlar bize yaştır,
Kemal ülküye baştır,
Bize yol göster Kemal,
Anayurda ulaştır.

Karşımızda Çanakkale uzanıyor. Şimal yüzünü örten tepede beyaz taşla 18 Mart 1915 tarihi yazılı.. Cenup yoluna bakarken bu sırttaki tarih buraya gemisiyle giren her

İngiliz ve Fransız kaptanına daima şunu söyleyecek: "Siz buradan ya dost olarak, yahut da kalleşçe geçebilirsiniz.. Gücünüzle, asla!,."

18 Mart 1915, Türk kanının yarattığı bir gün... Ne pahasına olursa olsun saldıran düşmanın çelik yürekler, yalçın dayanışlar karşısında eridiği, kırıldığı gün.. Türkü bir kere daha tanıtan, onu tarihte bir kere daha kudretle yaşatan bir gün: 18 Mart 1915... Karşı sırtlarda yalnız Türkün olan, son Türk dünyada yaşarken Türk adını taşıyacak olan karşı sırtlarda kırmızı tuğlayla kızıl bayrağımız gözüküyor... 18 Mart 1915 ve bayrağımız... Bu iki sırt arasından geçerken yükselen âbidelerine rağmen eğilen, kızaran düşman başları... Bunları görür gibi oluyoruz ve yine hay kırıyoruz:

Yürü, yürü al Bayrak
Kan ve ateş saçarak!
Ünümüzü yayıyor
Kancık düşman kaçarak..

Bu defa Çanakkale'nin şimaline çıkıyoruz. Ve şehri baştan başa geçerek iskeledeki bir kahvede dinleniyoruz. Batan güneş karşı sahili kızıla boyuyor.. Uzakta Conk Bayırında içi kara dışı beyaz anzak âbidesi siluet halinde gözüküyor... Conk Bayırında bir düşman âbidesi.. Batan güneş karşı sahilleri kana boyarken, yükselen düşman âbidesi de Türk gönüllerini kızıllaştırıyor.

O geceyi Çınarlı denilen küçük bir çınar ormanında geçirdik. Ertesi gün ve geceyi de Çanakkale'de geçirmek mecburiyetinde olduğumuzdan kendiize daha iyi bir yer aradık. 10'dan itibaren Hamidiye tabyalarındayız. Birer kahramanlık kaynağı olan Hamidiye tabyaları.. Burada sıralanan topların taşıdığı kargaşalıktâ mütareke senelerinin düşmanın erlik gücü yetmediği zaman türlü düzene başvurarak kullandığı silâhla yine kendi alnına vurduğu kara damga... Türkün çelik yüreğini paralayamadığı güllesiyle asırlık topların namlılarım paralaması... Bu tabyalara bakan Türk genci yine haykırıyor:

Batıya varacağız,
Şalon'u alacağız,
Atilla'nın gücünü
Biz de tanıtacağız.

10 Ağustosu sabahtan akşama kadar Hamidiye tabyalarında geçirdik. Bugün gönlümüzde cephe gerisinde sıra bekleyen askerin heyecanı vardı ve mırıldanıyorduk:

Durma savaş Altay'ım,
Yakında oradayım,
Bir elimde bayrağım,
Bir elimde de yayım.

Vapurumuz 11 ağustos cuma günü saat 13'te kalkacağı halde bizi 18'e kadar bekletti. Çanakkale'den ayrılırken hepimizin gönlünde vazifesini yapmış insanların huzuru vardı. 12 Ağustos cumartesi günü yine vapur bizi Sirkeciye çıkardı. Seyahatimiz iyi ve iyi olduğu kadar da içimizi sızlatan duygularla bitmişti.

Anadolu'nun, Paşaeli'nin güzelliğini gözle gördükçe, erliğini o günleri yaşayanlardan dinledikçe kanımızdaki savaş ateşi daha kuvvetle alevleniyordu. Koca ninenin, koca ninelerin göz yaşlan Mehmet Çavuşların topraklarını sularken "Kür Şad"ların, "Apu Han'ların eridiği yurt parçaları neden bu göz yaşlarından pay almasın?

Bu toprak, kendi sessiz bağrında kaç bin Mehet Çavuşu saklıyor? Biz toprağı bunun için seviyoruz. Orada bizim atalarımız, kanımız, mazimiz, her şeyimiz duruyor. Toprak!.. Bizim toprağımız!.. Bizim toprağımız nedir?.. Edirne'den Sarıkamış'a kadar uzanan yer mi?.. Hayır... Türk sesinin geldiği, Türk yüreğinin çarptığı her yer bizim toprağımızdır... Bütün Orta Asya bizimdir. Yalnız coşkun ırmaklar değil, dünyanın en kahraman ordularını da taşıran, adsız yiğitler yetiştiren Tanrı Dağının kaynakları bizden başka kimin olabilir? Alp Er Tunga'nın hayal olmuş vücudu oradadır.. Kahraman kadın Tomris de orada yatıyor... Orada Mete'nin toprak olmuş vücudu yok mu?.. Şanlı "Tolun", büyük "Bumın" ve "İstemi", dahî "Tonyukuk" orada gömülü değil mi?.. Türk birliği için yırtman ve bu uğurda ölen "Kül Tigin" Orta Asya'da yatmıyor mu?.. "Moyunçur" bu toprakta yetişen erlerden bir tanesi değil mi?.. "Çingiz"in gizli mezarı, "Temür"ün ulu türbesi de aynı toprakta bulunmuyor mu?.. "Tuğrul" ve "Alp Arslan" o toprağın birer kimsesiz oğlundan başka bir şey midir?..

Bütün bunlar, bütün bu şanlı şeyler, bu kavgalar, savaşlar yani mazi... Mazi!.. Biz bütün gönlümüzle sana bağlıyız... Çünkü sen yalnız geçmiş zaanı değil, gelecek zamanı da gösteriyor, gelecek günler için bize hız ve iman veriyorsun... Ey şanlı mazi!.. Ey büyük atalarımızın tarihe yazdığı zafer destanı!.. Burada sana söven soysuz köpekler de yetişmiyor değil.. Fakat onlar bu ırkın, bu toprağın malı olmayın sefillerdir.. Onlar "dün yok, bugün var" derler.. Çünkü piçlerin dünü olmaz. Çünkü onların dünü karadır.. Tarihimizi Lozan'dan başlatmak isteyen sefiller de çıkar, Lozan'dan öncesini Osmanlılık diye tanır. Halbuki Lozan nedir?.. Büyük Türk tarihinin herhangi bir yaprağı!..

Ey hukukçu efendiler'.. Ey hukuk profesörleri, ey hukuk talebesi!.. Lozan bizim tarihimizin en şanlı sayfası değildir... Eğer tarihimizi bilmiyorsanız cehaletinizden utanın.. Eğer bildiğiniz halde kasıtla değiştiriyorsanız dalkavukluğunuzdan yüzünüz kızarsın.. Siz her yıl Lozan barışının imzalandığı günde toplanır, başınızda Yahudi dönmesi bir müderris olduğu halde bugünü kutlular, Lozan sulhunun Avrupalılarla müsavi şartta imzalanan ilk muahede olduğunu haykırırsınız... Siz yalan söylüyorsunuz! Lozan Avrupalılarla müsavi şartta imzalanan ilk muahede değildir! Avrupalılardan toprak alarak, krallarını haraca bağlıyarak, kumandanlarını önümüzde diz çöktürerek imzaladığımız muahedeleri ne

çabuk unuttunuz?.. Lozan ancak "Sevr'le kıyas edildiği zaman büyük bir kıymet alır.. Yoksa Lozan başlı başına alındığı zaan hiç bir vakit bir zafer değildir.. Evet!.. Daha düne kadar "Süferâ-i saltanat-ı seniyyeden" diye imza atan hocanız için cumhuriyet devrinde Lozanı başka türlü anlatmaya imkân yoktu. Çünkü o saltanatın kölesi olduğu gibi cumhuriyetin de kölesi olmak mecburiye tindeydi?.. Fakat ya siz?.. Ya siz gençler?

Eğer siz Lozan'ın ne demek olduğunu anlamak istiyorsanız ve gözleriniz Lozan muahedesiyle tanıdığımız ecnebi mekteplerini görmüyorsa Çanakkale savaşının olduğu yerlere gidin... Âbidelerini ve âbidelerimizi görün. Türk yurdunun en kutlu parçasını İngiltere haline sokan manzaraya bakın. O mukaddes topraklarda insanın içinde riya kalmıyor. O riyasız dakikada hükmünüzü verin!

"Lozan Avrupalılarla müsavi şartta imzaladığımız ilk muahededir" demek şimdiye kadar esir hayatı yaşamış olduğumuzu kabul etmek deektir. Yalandır efendiler!.. Ya bilgisizsiniz, ya dalkavuksunuz! Biz Lozan muahedesiyle topraklarımızın büyük bir kısmını kaybettik. Boğazları herkese açtık. Buraları tahkim etmemeyi kabul ettik. İçimizde propaganda yapan alçak papazların mekteplerine müsaade verdik. Ve... Vatanımızda düşman âbidelerinin yükselmesine razı olduk.

Sizin kutluladığınız Lozan bu mudur? Millî hayatta, millî düşüncede kanaatkârlığa miskinlik derler. Bu kadarını ebedî bir zafer gibi kabul etmekle miskinleştiğinizin farkında mısınız?

Türk gençliği! Seni çağırıyoruz: Her yıl askerî yürüyüşle oraya git! Mertlik dersi al ve öç duygusu besle.. Her şeyden önce asker olduğunu unutma! Mademki Türksün, askersin! Medenî hayattan bahseden züppelere, barıştan bahseden kansızlara, maziyi inkâr eden namussuzlara inanma! Millet, kan demektir. Damarlarındaki asîl kanda Türklük varsa zaten savaşçılığı duyacak ve isteyeceksin! Çünkü: Savaşı ve barışı veren ne hükümdarlar, ne devlet adamları, ne millet meclisleri, ne muahedeler ve ne de ittifaklardır. Savaşı ve barışı veren, onlardan daha yüksek kuvvetlerdir. Yani: milletlerin olma ve ölmesinin ezelî kanunlarıdır. Bunun için her şeye ve her şeye rağmen milletler savaşa hazırlanıyor. Unutma ki dünyada en iyi müdafaa taarruzdur. Kafi netice taarruzla alınır. Dün ordularına ilk hedef olarak Akdeniz'i gösteren GAZİ elbette pek yakında ikinci hedefi de gösterecektir. İlk hedef Batıda idi. İkinci hedef Doğuda olabilir, Sen bu savaşta kanını akıtmak ve ölmekle mükellefsin. Unutma ki: en büyük kahramanlık göz kırpmadan saldırıp bir daha dönmemektir... Seni toprağın, seni mazin çağırıyor.

TOPRAK - MAZİ

Gel arkadaş, gel seninle az dertleşelim:
Okuyarak hayat denen koca kitabı
Gönüldeki yaraları biraz deşelim.

Gömdüm kara topraklara melekten iyi,
Perilerden nazlı, güzel bir sevgiliyi.
Derin derin sızıldıyor gönlümde yaram,
Bana artık her saadet olmuştur haram.

Beni sardı kefen gibi mazinin tülü,

Yere batsın bu toprakla bu korkunç mazi!
Orda çünkü sevgilimle sevgim gömülü...
- Hey arkadaş sözünü bil, hem kendine gel,
Bahtiyarlıklara olmaz ölümler engel.
Bir sevgili kızı senden aldıysa toprak
Buna katlan, toprak için çünkü bu bir hak!

Hem yaratan, hem büyüten topraktır bizi,
Üzerinde işitiriz ilk ninnimizi;
Fışkırttığı serin sular bize can verir;
Ormanları gönlümüze heyecan verir.

Hey arkadaş sende insaf duygusu yok mu?
Sana her şey veren, seni büyüten toprak
Senden bir tek kız aldıysa acaba çok mu?

Doğup ölmek... Millet için bunlar bir hızdır
Toprak bizim beşiğimiz, mezarımızdır.
Toprak bizim anamızdır... însan yasma
Kapılarak nasıl söver öz anasına?

Hakikat ne şu göklerin derinliğinde,
Ne suların şairane serinliğinde...
Aristo'nun mantığında zerresi yoktur,
Pisagor'da, Eflâtunda nebzesi yoktur.
Mefkureler âleminde olunca kıtlık
Kafaların içersinde başlar çıfıtlık:
Bir budala "zulüm yeter!"diye haykırır,
Bir it çıkar "proleter!" diye haykırır!

Bir hayvanda hâkim olur cinsî heyecan,
Froyt denen yahudiye gider verir can...
Kimikördür... Kendisine büyük gelir pek
Lenin denen o maskara vatansız köpek...

***

O ne felsefede ne de "din" in "hiç"inde,
O, toprağın asırlardan beri içinde...
Hakikati bulmak için onu esmeli,
Yükselmekten bir şey çıkmaz, derinleşmeli...
Göğe doğru yükselenler bir gün yorulur,
Derinleşen hakikati toprakta bulur.
Şu ne başı, ne de sonu olmayan toprak
Gömdüğümüz vücutlardan gıda alarak

Bize hayat, bize tarih, mazi yaratır.
Mazi köhne kitap değil, şanlı bir satır...

Mazi ırkın yarattığı coşkun bir seldir,
Mazi bizim alnımızı göğe yükseltir,
Geçmişlerin gecesinden ışık alırız...

Bir düşünsen mazideki olan işleri
Hâdisatın büyüklüğü seni şaşırtır.
İstersen gel yad edelim o geçmişleri...

Kaynar elbet damarında halis Türk kanın,
Damarında çünkü kanı var "Atilla»nın,
Avrupa'nın her ırkından toplanan ordu
Onu Galya ovasında zorla durdurdu.

İradesi yenilmeden sinirle ete
Vatan için karısını bırakan "Mete"
Yasa için kardeşini öldüren "Çingiz"
Yer yüzünde bırakmadan küçücük bir iz
Geçip giden milyonlarca adsız kahraman,
Ki her biri bugün bize vermektedir şan,
Bu erlerin cisimleri toprakta kaldı,
Ve tarihte adları bir şanlı yer aldı...
Hangisini hangisinden üstün tutmalı?
Her birisi bu toprağın, bu ırkın malı...
"Tonyukuk"un gizlenmiştir dehâ kanında,

Bismark onun at uşağı olmaz yanında...
"Alp Arslan"la "Kılıç Arslan" şanlı bir fasıl
Avrupa'yı rezil eden "Yıldırım"... Nasıl?
Düşünsene ne biçim bir kahraman erdir
Ankara'da Yıldırımı eriten "Demir"....
Bu kadar mı? Bu saydığım ancak birkaçı!
"Katerin"le neler yaptı acep "Baltacı"?
Anafarta cephesinde kim durdu en son?
İlk dayağı kimden yedi kuduz Napolyon?

Sevdiğin kız şu toprağa eğer girdiyse,
Sen toprağı eskisinden fazla benimse.
Bil ki toprak ebediyen senin olmuştur...

Bu dünyada bizim bir genç kızı sevmemiz
Filhakika gayet doğru, hem de çok temiz

ATSIZLAR

Bir gayedir... Fakat bunun hududu dardır..
Sevgiliden sevgili bir mefkure vardır.
Bir kız solar, yahut senin tükenir aşkın,
İnsan kalmaz uzun zaman neşeli, taşkın.... Ya mefkure?
Ebediyet onunla birdir, Kişi oğlu müebbeden
ona esirdir.

En mukaddes iki "Var"a böyle söversen,
Toprak ejder, mazi kanlı bir gece dersen,
İleriye bakamazsın, gözün kamaşır.
İstikbali kucağında bu mazi taşır...
Arkasında olmasaydı şanlı bir mazi
Bu milletten çıkar mıydı bir büyük "GAZİ"?
Kara toprak yine bizden gıda almasa
Kalır mıydı aramızda bir türe, yasa?
Mazi bizim atamızdır, toprak anamız,
Biri bizi yetiştirir, biri verir hız.
Bu toprağa nasıl dersin kara bir ölü
Ki bağrında bütün şanlı ecdat gömülü.

Yabancılar bir gün yine akın ederse,
Ve zaferi kendisine yakın ederse,
Sevgilimi aldı diye bu kara toprak
Tarihin ün meydanından uzak kalarak
O toprağın uğruna sen can vermez misin?

Bu maziyle bu toprağa küfürden sakın,
Kendine gel, iradeni üstüne takın!
Savaşları, türeleri, yasalarıyla,
Zaferleri, bozgunları, tasalarıyla
Mazi ırkın yarattığı bir şaheserdir...

Hey arkadaş, sapıtmışın, doğru yola gir;
Hakkı neyse ver maziyle kara toprağın...
Onlar değil efsaneyle cansız bir yığın!

Bu ikisi ebediyen kutlanacaktır....
Ve bunları inkâr eden, bil ki, alçaktır!

ATSIZLAR

ÇANAKKALE SAVAŞI

Türk genci! Çanakkale destanım hiç bir kalem bize olduğu kuvvetle anlatamaz. Eğer sen damarlarında temiz Türk kanı taşıyan bir insansan aşağıdaki kısaltılmış satırlarda
kendi ırkının kahramanlığını oku:

- Atsız Mecmua -

Türkiye, Almanya ile ittifak ettikten sonra boğazları kapatmağa mecbur olmuştu. 10 Ağustos 1914'te iki Alman harp gemisi boğazdan içeri girerek bize iltica ettiler (Bu gemiler satın alınarak Yavuz ve Midilli adı konuldu) Bu iki gemiyi kovalayan İngiliz donanması boğazın topları karşısında durdu. Eylül'den itibaren boğaz düşman tarafından abluka edildi. Boğazlar kapanınca Rusya, kendi müttefiklerinden ayrılmış oldu. Halbuki Rus ordusunun teçhizatı kötü, cephanesi azdı. Boğazlar açılırsa İngiliz ve Fransızların yardımı ile Rusların milyonluk askerleri silâhlandırılacak ve bu büyük kuvvetle Almanya ezilecekti. Diğer taraftan 1914 teşrinisanisinde Kafkas cephesinde Ruslara karşı başlayan Türk taarruzu üzerine Rus başkumandanı İngiltere'ye müracaat ederek Türklerin dikkatini başka tarafa çekmek için Türkiye aleyhine bir nümayiş yapılmasını rica etti. Bu suretle uzun müzakerelerden sonra Çanakkale'ye taarruza karar verildi.

Düşman 1915 şubatında Çanakkale'ye deniz hücumları yapmağa başladı. Birkaç defa yapılan bombardımanlardan bazıları oldukça muvaffakiyetli oldu. Fakat boğaz geçilemedi. Bu sıralarda yalnız deniz kuvvetleriyle bu işin başarılamayacağı anlaşıldığından 60.000 İngiliz ve 17.000 Fransız'dan mürekkep bir de ordu hazırlandı. 18 Mart 1915'te katî deniz taarruzu yapılacaktı. 17 Mart'ta düşman Türk tabyalarım sert bir ateş altına aldı ve düşmanın mayın tarayıcı gemileri Türk torpillerini topladı. Düşman bu suretle ertesi gün kolaylıkla boğazı geçeceğini umuyordu. 17/18 Mart gecesi "Nusret" adındaki Türk mayın gemisi mayın kumandanı Yeniköylü binbaşı Hafız Nazmi Bey ve geminin süvarisi Tophaneli kolağası Hakkı Bey kumandasında olarak son kalan 20 kadar Türk torpilini büyük bir cesaretle düşmanın geçeceği yerlere serpti.

Düşman bu hareketi o kadar ummuyordu ki oraları projektörle aydınlatmaya bile lüzum görmedi. Eğer Türk gemicilerinin böyle bir fedakârlık yapabileceğini bir an düşünseydi bu harekete engel olabilirdi.

18 Mart 1915'te düşmanın katî deniz saldırışı yapıldı.

İngiliz ve Fransızların 316 topuna biz 93 topla karşı koyduk. Akşama kadar süren bu çetin çarpışmada vaziyet bizim için oldukça buhranlı oldu. Umumî seferberlik dolayısıyla orduya gelen en ihtiyar efrat bile hiç olmazsa su taşımak suretiyle vazifelerini yaptılar ve bazıları ezan okuyarak maneviyatı takviye ettiler. Harpte düşmanın üç zırhlısı ve iki torpidosu torpillere çarparak ve topçu ateşimizle battı. İki zırhlısı da mühim surette zedelendi. Düşmanın insan zayiatı da 2000'den çoktu. Buna karşı biz 3 zabit 22 nefer şehit, 2 zabit 59 nefer yaralı vermiştik. Bu harpte Türk ordusunun cephanesi bitmişti. Eğer ertesi gün düşman yemden taarruz etseydi belki kazanabilirdi. Fakat yedikleri tokattan maneviyatları o kadar kırılmıştı ki taarruz edemediler. Bu darbe düşmanları manen çok sarstı. Büyük bir şaşkınlık ve kararsızlık içinde kaldılar. Boğazın dışındaki 77.000 kişilik taze kuvvetlerini karaya çıkararak taarruz edecek yerde mânâsız bir hareket olarak bu kuvveti Mısır'a şevkettiler.

Nisanda bu kuvvetler yeniden adalarda toplanağa başladı. İngiliz-Fransız sefer heyetinin başkumandanı general Hamilton 23 Nisan'da ihraç yapmağa karar verdi ise de ancak 25 Nisan'da yapabildi. Düşmanın plânı şöyle idi: Asıl kuvvet Seddil-bahir'e çıkacak ve buradan merkez istihkâmlarının arkasına yürüyecek. Bu hareketi Kumkale'ye çıkacak olan takviye edilmiş bir Fransız alayı setredecek, takviye edilmiş bir İngiliz fırkası da Kabatepe'ye çıkarak hem asıl kuvveti setredecek, "hem de fırsat bulursa en kısa yolla merkez istihkâmlarının arkasına yürüyerek asıl kuvvetle hareket edecek. Saros Körfezinde ve daha sair bazı yerlerde de Türkler'i aldatmak için nümayişler yapılacak... Bu plân çok güzeldi.

Bize gelince: Düşmanın 18 Mart taarruzundan sonra Çanakkale'yi oldukça takviye etmiştik.

65 taburdan, yani takriben 60.000 kişiden mürekkep bir Türk ordusu Çanakkale'yi müdafaa edecekti. Ordu kumandanı Alman Müşür Liman paşa idi. İki kolordu kumandanı da Alman'dı. Orduda cem'an 10-15 Alman zabiti vardı. Fakat Alman kumandan yanlış bir müdafaa sistemi tatbik etti: Bir kere İngiliz ve Fransızlar'ın asıl taarruzunu Anadolu cihetinden bekleyerek birinci orduyu teşkil eden iki kolordudan birini tamamen Anadolu sahasına geçirmişti. Bu suretle hakikî ihraç sahasında kuvvetimiz azalmıştı. Saniyen düşmanın karaya çıkmasına mâni olmak usulünü takip ediyordu. Türk kumandanları bunun mahzurlarını Liman paşaya söyledilerse de anlatamadılar. Sonradan Alman başkumandanın takip ettiği usulün yanlışlığı meydana çıktı. Fakat artık yapılacak bir şey kalmamıştı.

25 Nisan sabahı düşman gemileri şiddetli bir ateşle tabyalarımızı dövmeğe başladılar. Liman paşanın asıl taarruzu Anadolu tarafından beklemek hakkındaki fikrinin yanlışlığı anlaşılınca Anadolu'daki kolordudan Rumeli tarafına takviye kıtaları geçirilmeğe teşebbüs edildi. Fakat bu iş pek güçlükle oluyordu. Çünkü düşman tahtelbahirleri de Marmara'ya girmişlerdi ve şiddetli faaliyette bulunuyorlardı.

Düşman takip ettiği plân mucibince Kumkale'ye bir Fransız livasını ihraç etti. Burada Fransızlarla pek kanlı boğuşmalar, taarruz ve mukabil taarruzlardan sonra 26/27 Nisan gecesi düşman burayı boşaltarak çekildi. Buradaki iki günlük harplerde Fransızlar 780, biz ise 1750 zayiat veriştik.

Arıburnu cihetine gelince: Burada o zaman kayakam bulunan Gazinin kumandasındaki 19'uncu fırkamız ve bir de 9'uncu fırkamız vardı. Düşman, ihracını, Avustralya ve Yeni Zelanda efradından mürekkep olan ve kısaca "Anzak" denilen kolordusu ile yapacaktı. Düşman donanmasının şiddetli ateşi altında burada da 25 Nisan günü ilk kafile olan 1500 Anzak sabah saat 4.20'de karaya çıktı. Bunu gören 27'nci Türk alayının ikinci taburu derhal mukabeleye başladı. Düşman arkadan 2500 kişilik öncüsünü de çıkardı. Üçüncü parti olarak asıl kuvvetten 4000 kişi daha ihraç olundu. Bu üstün kuvvet bizim bir tek taburumuzu sürerek ilerlemeğe başladı. Halbuki bu sırada Liman paşa hâlâ Bolayır'a yapılan gösteriş hareketini hakikî sanarak onunla meşguldü. İşte bu sırada ihtiyat olarak Bigalı-Maltepe civarında bulunan 19'uncu Türk fırkasının kumandam kaymakam Mustafa Kemal Bey kendi kendine bir karar vermek mecburiyetinde kalarak emir beklemeden, fırkasının büyük bir kısmını harekete hazır bir halde Bigalıda bırakarak 57'nci alayla Arıburnu'na yürüdü. Düşman zayıf Türk kıtalarını geriye sürerek Conk Bayırına doğru ilerliyordu. Kaymakam Mustafa Kemal Bey Conk Bayırına

düşmandan daha önce geldi. Ricat etmekte olan perakende Türk neferlerine siper aldırarak mukavemet etti. 57'inci alay gelinceye kadar vakit kazandı.

Takriben 4.500 kişilik bir Türk kuvveti bir cebel bataryasının himayesiyle 12.000 kişilik Avustralya fırkasına taarruz etti. Vaziyet bizim için buhranlı olmak üzere bulunduğu bir sırada düşman geriye atılarak deniz kenarına hapsedildi. Düşman ancak donanmasının ateşi sayesinde denize dökülmekten kurtuldu. Bu harpte Türkler büyük bir aşk ve şevkle çarpışmışlardı. Birçok efrat ayak üzerinde çamaşır değiştirip abdest alarak temiz elbise ile şehit olmak üzere harbe giriyorlardı. Bu suretle seçme ve birkaç misli faik Avustralya fırkasını yüz geri ettirmişlerdi.

Düşmanın asıl hedefi olan Seddülbahire gelince: Burası da ayrı bir erlik meydanı olmuştu. İhracın ilk gününde karaya çıkan bir Fransız ve iki İngiliz fırkası yani 40.000 kişi karşısında bizim yalnız 26'ncı alayımızın iki taburuyla bir istihkâm bölüğümüz, bir jandarma taburumuz ve 24 topumuz vardı [yani en çok 3.000 kişi]. Burada makineli tüfeğimiz hiç yoktu. 25 Nisan sabahı düşmanın 6 zırhlı, 4 kruvazör ve birçok muhriplerden mürekkep donanmasının kuvvetli ateşi altında düşman beş noktadan (Zığındere, Tekeburnu, Tekekoyu, Ertuğrulkoyu, Murtu limanı) karaya çıkmağa başladı. Bu zayıf sahil kuvvetimiz düşmanın insan yüklü birkaç şalopasını batırdıktan ve Ertuğrulkoyu'na yapılan ilk ihracı reddettikten sonra, düşman nihayet karaya çıkabildi ve birinci hattaki bölüğümüz ilk ihraç kademesindeki en az 8-10 taburla saatlerce taarruz, mukabil taarruzlarla boğuştuktan sonra geriye çekildi. Eğer burada 26'ncı alayın kumandanı merhum Kaymakam Kadri Beyle bir avuç askerinin her türlü hesap ve ihtialin haricindeki harikulade kahramanlıkla dolu dayanışı olmasaydı, ihtimal ki düşman o günden hâkim bir tepeyi tutar ve bizim için elîm bir vaziyet meydana gelebilirdi. 26 Nisanda düşmanın buradaki kuvveti en yüksek derecesine varmıştı. 26 Nisan'da düşmanın taarruz eden 35-40 Nisan taburuna karşı bizim yalnız 9 taburumuz vardı. 27-28 Nisan günleri düşman taarruzuna devam etti; biraz ilerledi. Düşmanın bugün vardığı hat, son hattır. Bundan sonra düşman Çanakkale'den kaçıncaya kadar hiç ilerleyememiştir. 1 Mayıs'ta buradaki kuvvetiiz en çok 13.000 kişilik 19 tabura varmıştı. Bu 54 kuvvetle en aşağı üç misli üstün düşmana taarruz yapıldı. Maddî bir netice alamadık. Fakat zatî teşebbüsü düşmandan aldık. 2/3 Mayıs'ta 23 tabura çıkan, fakat verdiği zayiat dolayısıyla sayısı 10.000'e düşen kuvvetimizle yeni bir gece taarruzu daha yaptık. Fransızların kısmında bazı yerlerde denize kadar gittik. Düşman bu harpte müthiş zayiata uğradı. Bu taarruzlar sayesinde Seddülbahir cihetinde tehlike durduruldu ve vaziyet tespit edildi.

6, 7, 8, 9 Mayıs günlerinde İngiliz ve Fransızlar mütemadiyen sıkı taarruzlar yaptılar. Fakat kendilerine o kadar şiddetle mukabele edildi ki düşman hiç bir netice alamadı. 15 Mayıs'ta biz taarruz ederek düşmandan mühim bir tepeyi geri aldık. 22 Mayıs'a kadar siper harbi devam etti. Bu sırada gelen Alman tahtelbahirleri düşman donanmasını taciz etmeğe başladıklarından kumandanlık bu fırsattan istifade ederek evvelâ Arıburnu'ndaki düşmanı denize dökerek sonra cenup gurubuna taarruza karar verdi. 18/19 Mayıs gecesi yeni gelen İstanbul ikinci fırkasının da iştirakiyle şiddetli bir gece taarruzu yapıldı. Düşman iyice yerleşmiş olduğundan ve faik kuvvetlere malik bulunduğundan muvaffak olamadık. Bundan sonra Arıburnu muharebeleri siper harbine inkılâp etti. 22 Mayıs'ta cenup gurubunda yalnız Fransızlar tarafından sol cenahımıza bir taarruz yapıldı. Bu taarruz bizim 43 şehit ve 427 yaralımıza karşı düşmanın yalnız 2000'den fazla ölüsü siperlerimiz önünde kalmak şartıyla kırıldı. 4 Haziran'da tekmil İngiliz ve Fransız kuvvetleri kara topçusunun da yardımıyla taarruza kalktı. Bugün cenup gurubundaki kuvvetimiz 25.000 kişilik 37 taburdu. Düşman ise takviye edilmiş beş fırka yani 65.000 kişiyle taarruza kalkmıştı. Ertesi geceye kadar süren pek kanlı boğuşmalardan sonra düşmanın

önceden zaptedebildiği bazı siperlerimiz yine geri alınarak bu taarruz da kırıldı. Bu harpler iki taraf için de müthiş zayiata sebep oldu. Bizim zayiatımız 12.000 kişi idi. Düşman top başına belki 100 mermi attığı halde bizim toplarımız 20-30 mermi atabilmişti. Çünkü cephanemiz azdı. 21 Haziran'da sol cenahımızda müthiş bir Fransız taarruzu inkişaf etti. Fakat büyük zayiatla kırıldı. 28 Haziran'da sağ cenahıızda İngiliz taarruzu başladı. Bu da pek çetin oldu. 6 Temmuz'a kadar taarruzlar, mukabil taarruzlar halinde devam etti ve neticede kırıldı. 12-13 Temmuz günlerinde yine Fransızlar gayet şiddetli ve aralıksız taarruzlar yaptılarsa da pek kanlı boğuşmalardan sonra bu da kırıldı. Bundan sonra düşman buralardan geçemeyeceğini anladığı için ya çekilmek yahut başka bir yerde talih denemek mecburiyeti karşısında kalıyordu. Düşman ikinci şıkkı seçti. Bu suretle Anafartalar savaşı başladı.

Düşman yine doğru düşünmüş, bizim yüksek kumanda heyetimiz yine yanlış düşünmüş ve aldanmıştı. Düşman gayet doğru olarak Anafartalar'a yeni bir kuvvet çıkarmağa ve bunun yardımıyla Arıburnu cephesini yıkıp cenup gurubundaki orduuzu mahsur bırakmağa ve harbi bir hamlede bitirmeğe karar vermişken biz yine düşmanın yeni ihracını Saros Körfezinde, Bolayır tarafında bekliyorduk. Hattâ ilk takıldığımız fikir mucibince Anadolu tarafını bile gözden kaçırmıyorduk. Düşman bizim nazarımızı başka yerlere çekmek için bazı yerlerde gösteriş taarruzu da yapacaktı. Bu cümleden olarak 6/7 ağustos gecesi bir Yunan mülâzımının kumandasındaki 300 rum gönüllüsü Saros Körfezi mıntıkasında Sazlıdere civarına çıktı. Aynı 56, 6 Ağustos gününde de müttefiklerin cenup gurubu cephesindeki Türk kuvvetlerini şimale, Anafartalar mıntıkasına sevk etmelerine mâni olmak için yapacakları taarruz başlamıştı. Saat 14.30'dan 16'ya kadar süren topçu ateşinden sonra sekizinci İngiliz kolordusu taarruza geçti. Bazı siperleri zaptettiyse de mukabil saldırışla bu siperler geri alındı. Akşam üstü yapılan ikinci bir taarruz da aynı neticeyi verdi.

Arıburnu mıntıkasındaki İngiliz ordusu da gizlice 17.800 kişiyle takviye edilmişti. Bu cephede İngilizler 6 Ağustos'ta şiddetle taarruza geçtiler. "Kanlı Sırt"ı Avustralyalılar zaptetti. Türkler'in yaptığı mukabil taarruz da muvaffak olamadı. Geceleyin yapılan yeni mukabil taarruzlar da muvaffak olamadı. 7 Ağustos'ta düşman ilerlemek istedi. Fakat söktüremedi. 8 Ağustos'ta düşman, donanasının da iştirakiyle yeni bir taarruz daha yaptı.

Düşmanın sağ kolu Conk Bayırına çıktı ve yüz metrelik bir kısmı zaptetti. Düşmanın diğer yerlerdeki taarruzları püskürtüldü. Fakat Conk Bayırı tarafımızdan yapılan birkaç mukabil taarruza rağmen geri alınamadı. Ancak,hattı bâlânın bir kısmım almağa muvaffak olmuş olan İngilizler bir mukabil saldırışla 15-20 metre kadar geriye atıldı. 9 Ağustos'ta düşman tekrar saldırdı. Fakat netice alamadı. 9 ağustos akşamı Anafartalar gurubu kuandanı olan GAZİ Conk Bayırına geldi. Conk Bayırını geri almak için yapılacak hareketi tertip etti. 10 Ağustos günü sabah saat 5.30'da topçu istihzaratı olmaksızın, fakat bir anda ve baskın tarzında yapılan bir süngü hücumu ile oradaki düşman geri atıldı. Epeyce de kovalandı. 6-10 Ağustos çarpışmalarında biz 18.000, İngilizler 12.000 kişi kaybetti.

Düşman bu suretle cenupta şiddetli taarruzlarla bizi oyalarken Anafartalar ihracı da başlamıştı. Evvelki ihraçlardan alman dersle bu sefer her şey daha mükemmel bir surette hazırlanmıştı. 6 Ağustos gecesi 13.000 asker ve 24 toptan mürekkep olan ilk İngiliz kıtası üç noktaya çıkarıldı. İngilizler hareketi gayet gizli tutmuşlar ve mükemmel bir muvaffakiyetle sevkülceyş baskım tarzında bu ihracı yapmışlardı. Bu mıntıkadaki kuvvetimiz (buradan ihraç ummadığımız için) iki buçuk tabur kadardı. Karaya müşkülatsız çıkan İngilizler çabucak intizamlarını iade ederek karşılarına çıkan ufak bir müfrezemizi geri attılar. Fakat karanlıkta yolu şaşırmamak için sabahı beklemek gibi büyük bir korkaklık gösterdiler. Daha

şimalde Suvla'da yapılan ihraç bu kadar kolay ve muntazam olmadıysa da umumiyetle 9'uncu İngiliz kolordusu karaya muvaffakiyetle çıkmıştı. 7 Ağustos günü İngilizler ilerleyebilse idiler kazanacaklardı. Çünkü 26.750 kişilik İngiliz ordusunun karşısında ancak 3.000 Türk vardı. Fakat İngiliz generali ilerlemek cesaretini gösteremedi. 8 Ağustos'ta da İngiliz kolordusu bir şey yapamadı.

9 Ağustos'ta Türkler geriden gelen kuvvetlerle takviye edilmiş bulunuyorlardı. Bu suretle hem Türkler hem İngilizler taarruza hazırdı.

Bugün karşılıklı taarruzlarla geçti. 10 Ağustos'ta İngilizler taarruz etti. Fakat bir netice alamadılar.

7-10 Ağustos'ta düşman 54'üncü fırkasını da Anafartalara ihraç etti. Bu suretle 11 Ağustos'ta gurubunda 236, Anafartalar grubunda 136 gün aralıksız süren bu savaş şanlı Türk silâhlarının zaferiyle bitiyordu.

Fakat bu zafer ucuz kazanılmamıştır. Burada harbeden kuvvetlere göre verilen zayiat O kadar korkunçtur ki, eğer Fransızlar garp cephesinde bu nispette zayiat verselerdi bir ayda 6 milyon insan kaybederlerdi. Halbuki Fransa 4 senede 3 milyon zayiat vermiştir. Çanakkale savaşında iki tarafın zayiatı şudur:

MİLLET	ÖLÜ	YARALI	HASTA
İNGİLİZLER	33.000	120.000	100.000
FRANSIZLAR	3.700	23.000	20.000
TÜRKLER	55.000	100.000	85.000

Hastaların da bir kısmı ölmüştür. Meselâ 85.000 Türk hastasından 21.000'i ölmüştür. Bunlardan başka iki tarafın birine verdiği esirler ve kayıplar da vardır. Umumiyet itibarıyla Türklerin zayiatı 250.000, düşmanların 300.000'dir. Harp müddetince Çanakkale'ye İngilizler 460.000, Fransızlar 80.000 kişi sevk etmişlerdir. Mecmuu 540.000 eden bu kuvvetin 300.000 zayiat verdiği düşünülürse ne müthiş zayiat verildiği anlaşılır. Türkler de en seçme ve değerli askerlerinden yarım milyonunu Çanakkale'de kullanmışlardır. Fakat akıtılan kanlar boşa gitmemiş, harp iki yıl daha uzayarak Rusya'nın devrilmesine sebep olmuştur. Bunun için umumî harbin garp cephesinde değil burada hallolunduğunu kabul etmek lâzımdır. Çanakkale müdafaası olmasaydı Rus çarlığı devrilmeyecek ve İstiklâl Harbi yapılamayacaktı. Bunu hiç bir zaman unutma Türk genci...

Adalar Denizinden Altay'ın daha ötesine kadar bütün Türk gençliğine:

1

Yer bulmasın gönlünde ne ihtiras, ne haset.
Sen bütün varlığınla yurdumuzun malısın.
Sen bir insan değilsin; ne kemiksin ne de et,
Tunçtan bir heykel gibi ebedî kalmalısın.

Istırap çek, inleme... Ses çıkarmadan aşın!
Bir damlacık aksa da bir acizdir göz yaşın.

Yarı yolda ölse de en yürekten yoldaşın
Tek başına dileğe doğru at sarmalısın.

Yenilmekten çekinme.. Gerilemekten sakın!
İradenle olmalı bütün uzaklar yakın;
Dolu dizgin yaparken ülküne doğru akın
Ateşe atılmalı, denize dalmalısın.

Ölümlerden sakınma, meyus olmaktan utan!
Bir kere düşün nedir seni dünyada tutan?
Ülküsünün dışında her varlığı unutan
Kahramanlar gibi sen ebedî kalmalısın..

2

Sen ne elde ve dilde gezen billur bir sağrak,
Ne de sıska bir göğse takılan bir çiçeksin;
Senin de bu dünyada nasibin var: savaşmak!..
Kayalarla güreşip dağlarda öleceksin.

Yoldaşlık ederekten gökte güneşle, ayla
Aşarsın tepe, ırmak; yürürsün ova, yayla..
Hayata ne biçimde geldinse bir borayla
Daha sert bir kasırga içinde biteceksin.

Kızıl Elma uğrunda kılıç çekince kından
Bahtiyarlık denen şey artık geçmez yakından;
Mesut olup gülmeği sök, çıkar hatırından.
Belki öldükten sonra bir parça güleceksin.

Yüz paralık kurşunla gider "Hayat" dediğin
"Tanrı Yolu" uzaktır; erken kalk, sıkı giyin.
Yazık bütün ömrünce o kadar özlediğin
Güzel Kızıl Elmana varmadan öleceksin.

3

Belki bir gün çöllerde kaybedersin eşini,
Belki bir gün ağlarsın kaçtı diye karına.
Işıksız kulübende boranın esişini
Dinleyerek çıkarsın bir ümitsiz yarına.
Gün olur ki mertliğin uğrar kahpe bir hınca,
Nâmert bir el arkandan seni vurur kadınca,
Bir gün sabrın tükenir.. Silâhını kapınca
Haykırarak çıkarsın yurdunun dağlarına...

ATSIZLAR

Hayatın kamçısıyla sızar derinden kanlar,
Senin büyük derdinden başkaları ne anlar?
Vicdanını "Paris"e, "Moskova"ya satanlar [4]
Küfür diye bakarlar senin dualarına.

Her arkadaş!. Bu yolda ben de coşkun bir selim,
Beraberiz seninle, işte elinde elim.
Seninle bu hayatın gel beraber gülelim
Ölümüne, gamma tipisine, karma...

4

Atandan kalmış olan kılıcı iyi bile,
Onu bütün gücünle vuracaksın çağında,
Savaş.. Bunun tadını ey Türk sen bulamazsın
Ne sevgili yanında, ne baba ocağında..

Savaşmaktan kaçınır, kim varsa alnı kara
Kan dökmeyi bilenler hükmeder topraklara,
Kazanmanın yolunu bilmiyorsa git, ara
"Çanakkale" ufkunda, "Sakarya" toprağında.

Siyasette muhabbet, hepsi yalan, palavra..
Doğru sözü "Kül Tigin" kitabesinde ara..
Leninden bahsederse karşında bir maskara
Bir tebessüm belirsin sadece dudağında..

Yatağında ölmeği hatırından sök çıkar,
Döşeğin kara toprak, yorganındır belki kar,
Sen gurbette kalırsan, ben ölürsem ne çıkar
Ruhlarımız buluşur elbet "Tanrı Dağ"ında..

5

Mukadderat isterse seni yoldan çevirsin,
Sen hele bu yollarda yıpranarak aşın da,
Varsın bütün ömrünce bir an nasip olmasın
Yorgunluğu gidermek serin bir su başında..

Bir gülüşten ne çıkar, ne çıkar ağlamaktan?
Kullar kancıklık eder, belâ bulursun haktan,
Gün olur ki bir yudum su ararsın bataktan,
Gün olur ki bir tutam tuz bulunmaz aşında.

ATSIZLAR

Bir çığ gibi yürürsün bir lâhza durmaksızın,
Bir ilâhî kaynakta geliyor çünkü hızın,
Duyguların ölmüştür... Tapınılan bir kızın
Bir füsun bulamazsın gözlerinde karşında.

Istırabı kanma kat ta göz kırpmadan iç!
Varsın gülsün ardından, ne çıkar, bir iki piç...
Bu varlık dünyasında yalnız senin hiç bir hiç
Bir şeyin olmayacak... Hatta mezar taşında...

ATSIZ

[1] Yağı "düşman"
[2] Barış "sulh"
[3] Budun "millet"
[4] Yahut: Koltuk için kızını, karısını satanlar

ATSIZCILAR